

فرهنگ پاسداری

- ◆ زمینه‌ها و مقدمات تجاوز عراق به ایران
- ◆ پشتیبانان رژیم متجاوز عراق
- ◆ آزادسازی خرمشهر
- ◆ مردم در دفاع مقدس
- ◆ دستاوردهای جنگ

- ◆ سیره و خلق و خوی شخصی رسول اکرم
- ◆ کار و تلاش در سیره رسول خدا (ص)
- ◆ روابط خارجی در سیره نبوی
- ◆ سیره پیامبر در تحکیم وحدت امت اسلامی
- ◆ زندگینامه امام جعفر صادق (ع)

هشتم ربیع الاول سالروز شهادت حضرت امام حسن عسگری (ع) (۲۶۰ هـ.ق)
و آغاز ولایت حضرت ولی عصر (عج)

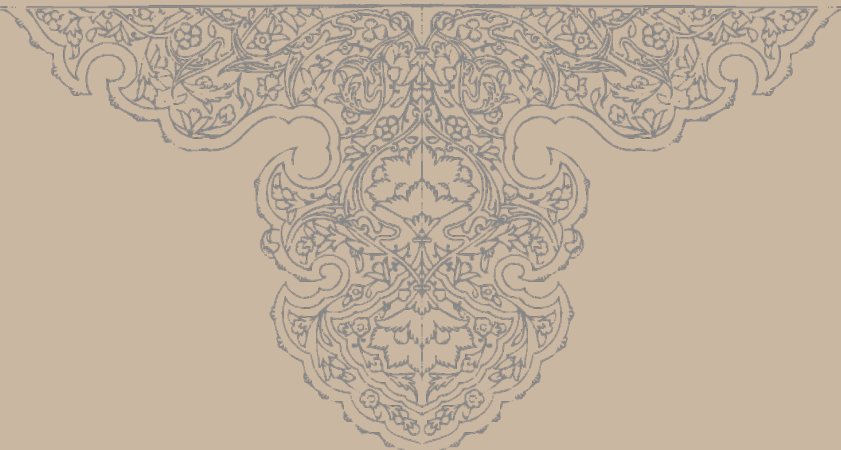
ای منظران کنج نمان می آید
آرامش جان عاشقان می آید
بر بام سحر طلایه داران ظهور
گفتند که صاحب الزمان می آید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

• در آیین و فرهنگ پیامبر اعظم توقف و ایستادن نیست، وامانده شدن و تاجر نیست و نومیدی وجود ندارد؛ پیامبر ما با نومیدی جنگید. ۱۳۸۵/۰۱/۰۱

• پیامبر فراخوانده‌ی همه‌ی بشریت به سوی خداست و چراغ نورافشان راه انسانهاست. ۱۳۸۵/۰۱/۰۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگ پاسداری

شهریور ماه ۱۴۰۳

فهرست مطالب

- ۳ سخن سردبیر
- ۴ سیره و خلق و خوی شخصی رسول اکرم
- ۶ سنت و سیره اجتماعی پیامبر اعظم (ص)
- ۸ کار و تلاش در سیره رسول خدا(ص)
- ۱۰ سیره و شخصیت پیامبر اسلام(ص) در گسترش اسلام
- ۱۲ نقش پیامبر در ایجاد تمدن اسلامی و حفظ دستاوردهای آن
- ۱۴ روابط خارجی در سیره نبوی
- ۱۶ سیره پیامبر اکرم در نهادسازی حکومتی
- ۱۸ سیره پیامبر در تحکیم وحدت امت اسلامی
- ۲۰ زندگینامه امام جعفر صادق(ع)
- ۲۱ هفته وحدت و سالروز ولادت پیامبر گرامی اسلام(ص)
- ۲۲ جنگ تحمیلی، تجاوز نظامی عراق به جمهوری اسلامی ایران
- ۲۴ زمینه‌ها و مقدمات تجاوز
- ۲۶ قلمرو تجاوز
- ۲۷ حمله شیمیایی عراق
- ۲۸ پشتیبانان رژیم متجاوز عراق
- ۳۰ آزادسازی خرمشهر
- ۳۱ ادامه جنگ بعد از آزادی خرمشهر
- ۳۲ فرماندهی و مدیریت امام خمینی
- ۳۳ جانشین و نمایندگان امام خمینی
- ۳۴ مردم در دفاع مقدس
- ۳۵ نیروهای رزمنده در دفاع مقدس
- ۳۶ موضع‌گیری سازمانهای بین‌المللی در برابر تجاوز عراق به ایران
- ۳۸ پایان جنگ
- ۳۹ نتایج جنگ های ایران در قرن اخیر
- ۴۰ دستاوردهای جنگ

نامه پیامبر(ص) به فرمانروای مصر

نامه پیامبر(ص) به فرمانروای بحرین

روابط خارجی در سیره نبوی

سیره پیامبر در تحکیم وحدت امت اسلامی

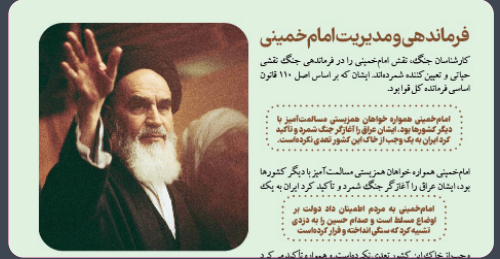

زندگینامه امام جعفر صادق(ع)

زندگینامه امام جعفر صادق(ع)

مجموعه تارخایی از حکومت موجود، عدم مشروعیت آن و ادعای امامت و رهبری اسلام در خانواده رسول خدا (ص) بود. از نظر امام صادق(ع) ارزش نظامی علیه حاکمیت، بدون فرام آوردن مقدمات لازم، که بهترین کار فرهنگی بود، جز شکست و نابودی نتیجه نداشت.

امام جعفر صادق(ع)، ششین پیشوای شیعیان در مقدمه روح‌الاول متولد شدند حضرت در طول زندگی مبارک خود نهضت علمی و فرهنگی بزرگی را شروع نمود و پایه‌های علمی مکتب شیعه را محکم کند تا جایی که از مذهب شیعه اثنی عشری با عنوان مذهب جعفری، و از آن حضرت با عنوان رئیس این مذهب یاد می‌شود.

فرماندهی و مدیریت امام خمینی

کارشناسان جنگ، نقش امام خمینی را در فرماندهی جنگ نقش حیاتی و تعیین کننده شمرده‌اند. ایشان که بر اساس اصل ۱۱۰ قانون اساسی فرمانده کل قوا بود.

امام خمینی همواره خواهان حوزیستی سلامت‌آمیز و با جهت‌گویی بود. ایشان برای آنکه آموزش‌ها و تالیفات خود را به مردم ایران به یک شکل برساند، دستور داد تا کتاب‌های خود را به زبان فارسی ترجمه کنند.

امام خمینی همواره، خرافات مزمنی سلامت‌آمیز را در کشورها برد، ایشان عراق را آغازگر جنگ شمرده و تأکید کرد ایران به یک نوعی استقلال و هم‌حسی با مردم حسین را به ذریه کشید که در سنگی انداخته و فلز گردانست.

امام خمینی به مردم انقلاب داد دولت بر نوعی استقلال و هم‌حسی با مردم حسین را به ذریه کشید که در سنگی انداخته و فلز گردانست.

شناسنامه

شهریور ماه ۱۴۰۳

مدیر مسئول:

سرتیپ دوم پاسدار حسین محبی

سردبیر:

حسن شریعتی

دبیر تحریریه:

ایرج فرامرزی

نویسندگان و همکاران این شماره:

بهره‌گیری از آثار سید ابوالفضل مجتهد زنجان، سیدمحمد

حسینی قزوینی، سید غلامحسین صادقی بلخایی، سعید

چراغی، دکتر اصغر منتظر القانم، دکتر حسین محبی، دکتر

حمید حاذق نیکرو، حسن شریعتی، ایرج فرامرزی

چاپ و لیتوگرافی: مرکز چاپ سپاه

نشانی: تهران ستاد فرماندهی کل سپاه، ساختمان شماره ۲

، معاونت فرهنگی و تبلیغات، مدیریت نشریات

تلفن و درون‌گاز سردبیر:

۳۳۳۲۲۲۰-۳۵۵۳۳۸۴۷

مرکز توزیع: ۳۵۲۳۳۸۷۸

صندوق پستی:

۱۶۵-۱۷۳۸۵

سامانه پیامکی: ۰۹۹۶۲۰۰۶۶۰۰

با تشکر از دفتر تأیید محتوا و نظارت بر محصولات فرهنگی

سپاه، بایبذ محتوا به شماره خودکتر سازی ۱۱۶۵۴۴۰

سخن سردبیر

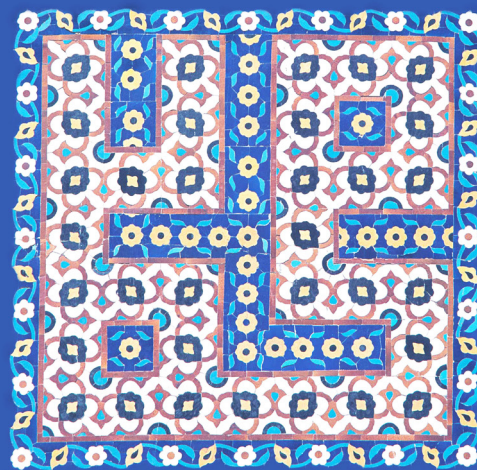
تحلیل جنگ هشت ساله بر نظام نوپای اسلامی بود اما از این موضوع هم طرفی نیستند، هشت سال دفاع مقدس، نماد قدرت و صلابت مردم انقلابی ایران است که شکوهمندانه در مقابل همه قدرت های بزرگ که به کمک صدام آمده بودند تا این انقلاب و نظام را از پای در آورند ایستاد و بر خلاف جنگ های قرون اخیر که سرزمین و خاک مقدس ایران به یغما رفته بود اجازه ندادند حتی یک متر از خاک مقدس ایران بر باد رود. در این جنگ قدرت های شیطانی جهان به قدرت اسلام و ایران پی بردند و خیال آنان در ضعیف شدن ایران پس از انقلاب، نقش بر آب شد و نقش مهم ارتش و سپاه پاسداران بر آنان آشکار گردید.

امام خمینی (ره) جنگ ایران در مقابل عراق را جنگ ایمان و ارزش ها نامید و آنانی را که خیال می کردند ایرانیان در جبهه ها به آرمان اصلی خود نرسیدند، کوه نظر و بیگانه با مفهوم شهادت، ایثار و صلابت شمرد ایشان دستاوردهای بزرگ دفاع مقدس را ایستادگی در برابر تجاوزگرانی شمرد که در آرزوی فتح سه روزه خوزستان و سقوط تهران بودند.

امام خمینی گسترش روحیه سلحشوری و قدرتمندی و بیداری و ایجاد انسجام و روحیه تعاون و همکاری میان مردم و همچنین پیدایش معنویت در میان نیروهای نظامی را از دستاوردهای دفاع مقدس شمردند؛ و یکی از ثمرات دفاع مقدس را رشد استعدادها و شکوفایی صنایع نظامی دانسته فرمودند ایران توانست صدای انقلاب خود را به جهان برساند و مظلومیت خود و ستم متجاوزان را ثابت و دوست و دشمن خود را شناسایی کند.

در شهریور ماه چندین حادثه مهم تاریخی داریم که از جمله آنها می توان به شهادت ائمه هدی امام حسن مجتبی، امام رضا، امام حسن عسگری علیهم السلام و ولادت پیامبر گرامی اسلام، هفته وحدت و ولادت امام صادق (ع)، آغاز امامت امام زمان، عجل الله تعالی فرجه اشاره کرد حسب سیاست نشریه که در هر شماره به دو موضوع مهم به صورت تفصیلی پرداخته می شود در این شماره به ولادت با شکوه پیامبر اعظم و دفاع مقدس می پردازیم.

پیامبر گرامی اسلام، آخرین و برترین فرستاده خدا است که در جزیره العرب مبعوث شد، دینش جهانی است و همه انسان ها و در همه زمان ها را مورد خطاب قرار داده است قرآن کریم کتابی است که به او وحی شد پیامبر اکرم در مدینه النبی حکومت اسلامی را پایه گذاری نمود. سیره فردی، اجتماعی و فرهنگی پیامبر اسلام رهگشایی همه انسانها در طول قرون متمادی است آن حضرت در سال ششم هجری نامه هایی را به سران قدرت های آن زمان یعنی روم و ایران و ... فرستاد و آنها را به اسلام دعوت کرد و در سال هشتم هجری مکه را فتح کرد و به دنبال آن مردم شبه جزیره عربستان گروه گروه، به دین اسلام پیوستند. رسول خدا (ص) در سال دهم هجری حضرت علی علیه السلام را به جانشینی خود معرفی کرد و سه ماه بعد در تاریخ ۲۸ صفر سال یازدهم هجری وفات نمود. انقلاب اسلامی با تمسک به فرهنگ اسلام ناب محمدی پی ریزی و بارهبری و زعامت امام خمینی (ره)، آن عالم بزرگ اسلامی، در جهت احیای حاکمیت الهی به وقوع پیوست، دشمنان نظام الهی از روز اول با توطئه های مختلف در صدد شکست این حرکت بزرگ بودند یکی از این شیطنت ها

والحمد لله رب العالمین

الله صلی

سیره و خلق و خوی شخصی رسول اکرم

سید ابوالفضل مجتهد زنجانی

منظور از سیره و سنت پیامبر (ص) اعمال، حرکات، سکنات، گفته‌ها و اوصاف نفسانی آن حضرت است که از طریق وحی انجام می‌گیرد از این رو سنت و سیره آن حضرت حجت است، لذا اطاعت از سنت و سیره پیامبر اطاعت خداوند است، "من یطع الرسول فقد اطاع الله." (نساء آیه ۸۰) «کسی که از پیامبر اطاعت کند همانا اطاعت خداوند را نموده.» این دو از هم جدا نخواهند بود، زیرا رفتار حضرت از ناحیه خداوند است و هرگز از روی هوی و هوس نمی‌باشد، "و ما ینتطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی (نجم آیه ۲) هرگز از روی هوای نفس سخن نمی‌گوید، آن چه آورده چیزی جز وحی نیست که به او وحی شده است. «ان اتبع الا ما یوحی» (انعام آیه ۵۰) «تنها از آنچه به من وحی می‌شود پیروی می‌کنم.» و چون پیامبر (ص) برای همگان اسوه حسنه

امانت

حضرت محمد (ص) پیش از بعثت برای حضرت خدیجه یک سفر تجارتنی به شام انجام داد. در آن سفر بیش از پیش لیاقت و استعداد و امانت و درستکاری اش روشن شد. او در میان مردم آنچنان به درستی شهره شده بود که لقب "محمد امین" یافته بود. پس از بعثت نیز قریش با همه دشمنی‌ای که با او پیدا کردند، باز هم امانتهای خود را به او می‌سپردند، از همین رو پس از هجرت به مدینه، علی (ع) را چند روزی بعد از خود باقی گذاشت که امانتها را به صاحبان اصلی برساند.

ساده غذایی خورد، ساده لباس می‌پوشید و ساده حرکت می‌کرد. زیرا اندازش غالباً حصیر بود. بر روی زمین می‌نشست. با دست خود از بز شیر می‌دوشید از اینکه کسی در رکابش حرکت کند به شدت جلوگیری می‌کرد.

چون پیامبر (ص) برای همگان اسوه حسنه است «لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة» (احزاب آیه ۲۱) پس باید آنچه که رسول خدا برای مردم آورده بگیرند و اجراء کنند و آنچه که از او نهی کرده از آن خودداری کنند.

زهد و ساده زیستی

زهد و ساده زیستی از اصول زندگی او بود. ساده غذایی خورد، ساده لباس می‌پوشید و ساده حرکت می‌کرد. زیرا اندازش غالباً حصیر بود. بر روی زمین می‌نشست. با دست خود از بز شیر می‌دوشید از اینکه کسی در رکابش حرکت کند به شدت جلوگیری می‌کرد. قوت غالبش نان جوین و خرما بود. کفش و جامه اش را با دست خویش وصله می‌کرد. در عین سادگی طرفدار فقر نبود، مال و ثروت را به سود جامعه و برای صرف در راههای مشروع لازم می‌شمرد، می‌گفت: «نعم المال الصالح للرجل الصالح» چه

است «لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنة» (احزاب آیه ۲۱) پس باید آنچه که رسول خدا برای مردم آورده بگیرند و اجراء کنند و آنچه که از او نهی کرده از آن خودداری کنند. «ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا» (حشر آیه ۷) آنچه که پیامبر (ص) برای شما آورده بگیرید و آنچه را که از آن نهی کرده از آن خودداری کنید. این آیه سند روشنی برای حجت بودن سنت رسول خدا است. (تفسیر نمونه، ج ۲۳)

اخلاق خانوادگی

بر خلاف خلق و خوی آن روز مکیان نسبت به همسران مهربان بود. بدزبانی برخی از همسران خویش را تحمل و به حسن معاشرت با زنان توصیه می فرمود: مرد نباید تنها جنبه های ناپسند همسر خویش را در نظر بگیرد هر گاه از یک خصلت او ناراحت شود خصلت دیگرش مایه خشنودی اوست و این دو را باید با هم به حساب آورد.

حضرت با اینکه تمام روزش در تلاش بود، از وقت عبادتش نمی کاست.

او با فرزندان خود فوق العاده مهربان بود، بچه ها را روی دامن خویش می نشاند و بر دوش خویش سوار می کرد، آنها را می بوسید. یکی از اشراف گفت: من دو پسر دارم و هنوز حتی یک بار هیچ کدام از آنها را نبوسیده ام. فرمود: من لا یرحم لا یرحم کسی که مهربانی نکند رحمت خدا شامل حالش نمی شود.

عبادت

حضرت با اینکه تمام روزش در تلاش بود، از وقت عبادتش نمی کاست. آیه: "یا ایها المزمّل قم اللیل الا قلیلاً" مزمّل / سوره ۷۳، آیه ۱-۲ (ای جامه به خود پیچیده شب را جز کمی به پا خیز بر پیامبر (ص)، حضرتش تمام شب را به عبادت می پرداخت تا این که پاهایش متورم شد، نماز شب که برای دیگران مستحب است اما بر پیامبر واجب است، "ومن اللیل فتهجد به نافلة؛ (اسراء/سوره ۱۷، آیه ۷۹) مقداری از شب را برخیز و نماز بخوان که آن خاص تو است."

او آرامش کامل خویش را در عبادت و راز و نیاز با حق می یافت.

او آرامش کامل خویش را در عبادت و راز و نیاز با حق می یافت. عبادتش عاشقانه و سپاسگزارانه بود. روزی یکی از همسرانش گفت: تو دیگر چرا آنهمه عبادت می کنی؟ تو که آمرزیده ای! جواب داد: آیا یک بنده سپاسگزار نباشم؟ بسیار روزه می گرفت. دهه آخر رمضان در مسجد معتکف و یکسره به عبادت می پرداخت، ولی به دیگران می گفت: به اندازه طاقت عبادت کنید. با رهبانیت و انزوا و گوشه گیری و ترک اهل و عیال مخالف بود.

در حال انفراد، عبادت را طول می داد، گاهی در حال تهجد ساعت ها سرگرم بود، اما در جماعت به اختصار می کوشید، رعایت حال اضعف مامومین را لازم می شمرد

در حال انفراد، عبادت را طول می داد، گاهی در حال تهجد ساعت ها سرگرم بود، اما در جماعت به اختصار می کوشید، رعایت حال اضعف مامومین را لازم می شمرد.

نیکوست ثروتی که از راه مشروع به دست آید برای آدمی که شایسته داشتن ثروت باشد و بداند چگونه صرف کند.

صبر و پایداری

حضرت رسول (ص) اراده و استقامتی بی نظیر داشت. دوره بیست و سه ساله بعثتش یکسره درس اراده و استقامت است. در شرایطی که امیدها از همه جا قطع می شد او یک لحظه تصور شکست را در مخیله اش راه نداد، ایمان نیرومندش به موفقیت یک لحظه متزلزل نشد.

اودر میان مردم آنچنان به درستی شهره شده بود که لقب "محمد امین" یافته بود. پس از بعثت نیز قریب با همه دشمنی ای که با او پیدا کردند، باز هم امانتهای خود را به او می سپردند.

خداوند فرمود: "انا سنلقی علیک قولاً ثقیلاً" (مزمّل آیه ۵) ما گفتار سنگینی (رسالت جهانی) را به تو وحی می کنیم. انجام این رسالت جز با پایداری و صبر ممکن نیست لذا خداوند در آیات متعددی پیامبر را دعوت به صبر می کند: "و لربک فاصبر" (مدثر آیه ۷) برای خدا در طریق ابلاغ رسالت بردبار باش. "فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل و لا تستعجل" (احقاف آیه ۳۵) "بسان پیامبران اولوا العزم صبر نبی و درباره آنها عجله نکن." (منشور جاوید، ج ۶) "فاستقم کما امرت و من تاب معک" (هود آیه ۱۱۲) بنابراین همان گونه که فرمان یافته ای استقامت کن هم چنین کسانی که با تو به سوی خدا آمده اند.

حضرت رسول (ص) اراده و استقامتی بی نظیر داشت. دوره بیست و سه ساله بعثتش یکسره درس اراده و استقامت است. در شرایطی که امیدها از همه جا قطع می شد او یک لحظه تصور شکست را در مخیله اش راه نداد.

آداب لباس پوشیدن

پیامبر اکرم (ص) "با ساده زیستی" خود، به جهانیان آموخت که بزرگی و شخصیت، در لباس، سرمایه و ظاهر آراسته نیست. ایشان به جای قیمت و ارزش لباس، به پاکی و حلال بودن آن می اندیشید. نقل شده است که گاهی آن حضرت روی حصیر می خوابید، بی آنکه جز آن چیزی زیر پایش باشد. هر چه فراهم بود، می پوشید، محجّه البیضاء، ج (آن حضرت به ارزش پارچه اهمیت نمی داد، ولی برای زمان های خاص لباس مخصوص می پوشید. لباس منزل، لباس کار، لباس نماز و لباس حضور در

بر خلاف خلق و خوی آن روز مکیان نسبت به همسران مهربان بود. بدزبانی برخی از همسران خویش را تحمل و به حسن معاشرت با زنان توصیه می فرمود

اجتماعات و جهاد با هم تفاوت داشتند. نقل شده است که ایشان عیابی داشت و هر گاه می خواست نافله بخواند، آن را تا می کرد و زیر پا می انداخت. (بحار الانوار، ج ۱۶)

سنت و سیره اجتماعی پیامبر اعظم (ص)

مبارزه با ظلم

اجرای قانون خدا تبعیض می کردند، هر گاه یکی از اقویا و زبردستان مرتکب جرم می شد معاف می شد و اگر ضعیف و زبردستی مرتکب می شد مجازات می گشت. سوگند به خدایی که جانم در دست اوست، در اجرای "عدل" درباره هیچ کس سستی نمی کنم هر چند از نزدیکترین خویشاوندان خودم باشد.

در دوران جاهلیت با گروهی که آنها نیز از ظلم و ستم رنج می بردند برای دفاع از مظلومان در برابر ستمگران هم پیمان شد. که به "حلف الفضول" معروف شد. حضرت در دوره رسالت از آن پیمان به نیکی یاد می کرد.

برای دفاع از مظلومان در برابر ستمگران هم پیمان شد. که به "حلف الفضول" معروف شد.

دلسوزی نسبت به امت

پیامبر اسلام (ص) آن قدر نسبت به هدایت به مردم دلسوز بود که قرآن آن را این گونه بیان می فرماید: "فلعلک باخع نفسک آثارهم ان لم يؤمنوا بهذا الحدیث اسفا" (کهف آیه ۶) «شاید جان خود را به دنبال آنان، آن گاه که به رسالت تو ایمان نیاوردند از دست بدهید.»

این نشان از سعی و تلاش پیامبر (ص) اسلام در هدایت امت

پیامبر اسلام (ص) آن قدر نسبت به هدایت به مردم دلسوز بود که قرآن آن را این گونه بیان می فرماید: "فلعلک باخع نفسک آثارهم ان لم يؤمنوا بهذا الحدیث اسفا" (کهف آیه ۶) «شاید جان خود را به دنبال آنان، آن گاه که به رسالت تو ایمان نیاوردند از دست بدهید.»

درد تا جایی که خود را در پر تگاه هلاکت و نابودی قرار می دهد تا مردم را هدایت کند.

خداوند می فرماید: "فلا تذهب نفسک علیهم حسرات ان الله علیم بما یصنعون" (فاطر آیه ۸) جان خود را به اثر شدت تاسف به آنها از دست مده، خداوند از آنچه که انجام می دهند آگاه است. (منشور جاوید، ج ۶)

تطهیر امت اسلامی

یکی از کارهای پیامبر (ص) این است که پاک کننده امت اسلامی است چون خود پیامبر (ص) پاک و مطهر است لذا امت خویش را پاک می کند: "خذ من اموالهم صدقه تطهرهم و تزکیهم بها و صل علیهم ان صلاتک سکن لهم" (توبه آیه ۱۰۳)

"از اموال آنها صدقه ای بگیر تا به وسیله آن پاک و پاکیزه شان سازی برایشان دعا کن زیرا دعای تو برای آنان آرامش است."

"از اموال آنها صدقه ای بگیر تا به وسیله آن پاک و پاکیزه شان سازی برایشان دعا کن زیرا دعای تو برای آنان آرامش است."

رافت و رحمت پیامبر

خداوند به پیامبر (ص) می فرماید: "و صل علیهم ان صلاتک سکن لهم" (توبه آیه ۱۰۳) ای پیامبر (ص) برای آنها دعا کن زیرا تو برای آنها آرامشی خود پیامبر (ص) می فرماید: «حیوتی خیره لکم و مماتی خیر لکم»، زندگی من برای شما خیر است مرگ من هم برای شما خیر است (ناسخ التواریخ، ج ۴)

بر خورد و معاشرت با مردم

در معاشرت با مردم، مهربان و گشاده رو بود. در سلام به همه حتی کودکان و بردگان پیشی می گرفت. پای خود را جلو هیچ کس دراز نمی کرد و در حضور کسی تکیه نمی نمود. غالباً دو زانو می نشست. در مجالس، دایره وار می نشست تا مجلس، بالا و پایینی نداشته باشد. از اصحابش تفقد می کرد، اگر سه روز یکی از اصحاب را نمی دید سراغش را می گرفت، اگر مریض بود عیادت می کرد و اگر گرفتاری داشت کمکش می نمود. در مجالس، تنها به یک فرد نگاه نمی کرد بلکه نگاه خود را در میان جمع تقسیم می کرد. از اینکه بنشینند و دیگران خدمت کنند تنفر داشت، می گفت: خداوند کراهت دارد که بنده را ببیند که برای خود نسبت به دیگران امتیازی قائل شده است.

در معاشرت با مردم، مهربان و گشاده رو بود. در سلام به همه حتی کودکان و بردگان پیشی می گرفت. پای خود را جلو هیچ کس دراز نمی کرد و در حضور کسی تکیه نمی نمود. غالباً دو زانو می نشست. در مجالس، دایره وار می نشست تا مجلس، بالا و پایینی نداشته باشد.

نرمی در عین صلابت

در مسائل فردی و شخصی نرم و باگذشت بود، گذشت های بزرگ و تاریخی اش یکی از علل پیشرفتش بود، اما در مسائل اصولی و عمومی، آنجا که حریم قانون بود، سختی و صلابت نشان می داد. پس از فتح مکه تمام بدی هایی قریش نادیده گرفت و همه را بخشید، توبه قاتل حمزه را پذیرفت، اما وقتی زنی از بنی مخزوم سرقت کرد و خاندان آن زن که از اشراف قریش بودند سخت به تکاپو افتادند که رسول خدا از اجرای حد صرف نظر کند، ولی رنگ رسول خدا از خشم بر افروخته شد و گفت: چه جای شفاعت است؟! مگر قانون خدا را می توان به خاطر افراد تعطیل کرد؟ و فرمود: اقوام و ملل پیشین از آن جهت سقوط کردند و منقرض شدند که در

در مسائل فردی و شخصی نرم و باگذشت بود، گذشت های بزرگ و تاریخی اش یکی از علل پیشرفتش بود، اما در مسائل اصولی و عمومی، آنجا که حریم قانون بود، سختی و صلابت نشان می داد.

(ص) رحمة للعالمین است و از طرفی هم خدا می دانست که پیامبر (ص) اهل چنین خصلتی است لذا او را امر به عفو و گذشت کرد و فرمود: "فاعف عنهم" (آل عمران آیه ۱۵۹) "پس از آنها در گذر" پیامبر (ص) آن قدر اهل گذشت بود که حتی از وحشی که قاتل عمویش حمزه بود گذشت کرد زیرا وقتی که وحشی مسلمان شد و جریان شهید حمزه را برای پیامبر (ص) گفت، پیامبر (ص) گریه کرد و او را بخشید. (محمد فی القرآن، ص ۷۸)

مشورت کردن

پیامبر (ص) در موارد متعدد از جمله در جنگ بدر با اصحابش مشورت کرد (محمد فی القرآن، ص ۸۱)، مشورت کردن با مردم یک نوع احترام به رای آنها است، اگر انسانی همچون

پیامبر (ص) در موارد متعدد از جمله در جنگ بدر با اصحابش مشورت کرد (محمد فی القرآن، ص ۸۱)، مشورت کردن با مردم یک نوع احترام به رای آنها است،

پیامبر (ص) چنین کاری را انجام دهد باعث افتخار آن طرف می شود لذا خداوند به پیامبر (ص) می فرماید با مردم مشورت کن، "و شاوهم فی الامر" (آل عمران آیه ۱۵۹) "در کارها با آنها مشورت کن"

خود پیامبر (ص) می فرماید: «حیوتی خیرة لکم و مماتی خیر لکم، "زندگی من برای شما خیر است مرگ من هم برای شما خیر است (ناسخ التواریخ، ج ۴)»

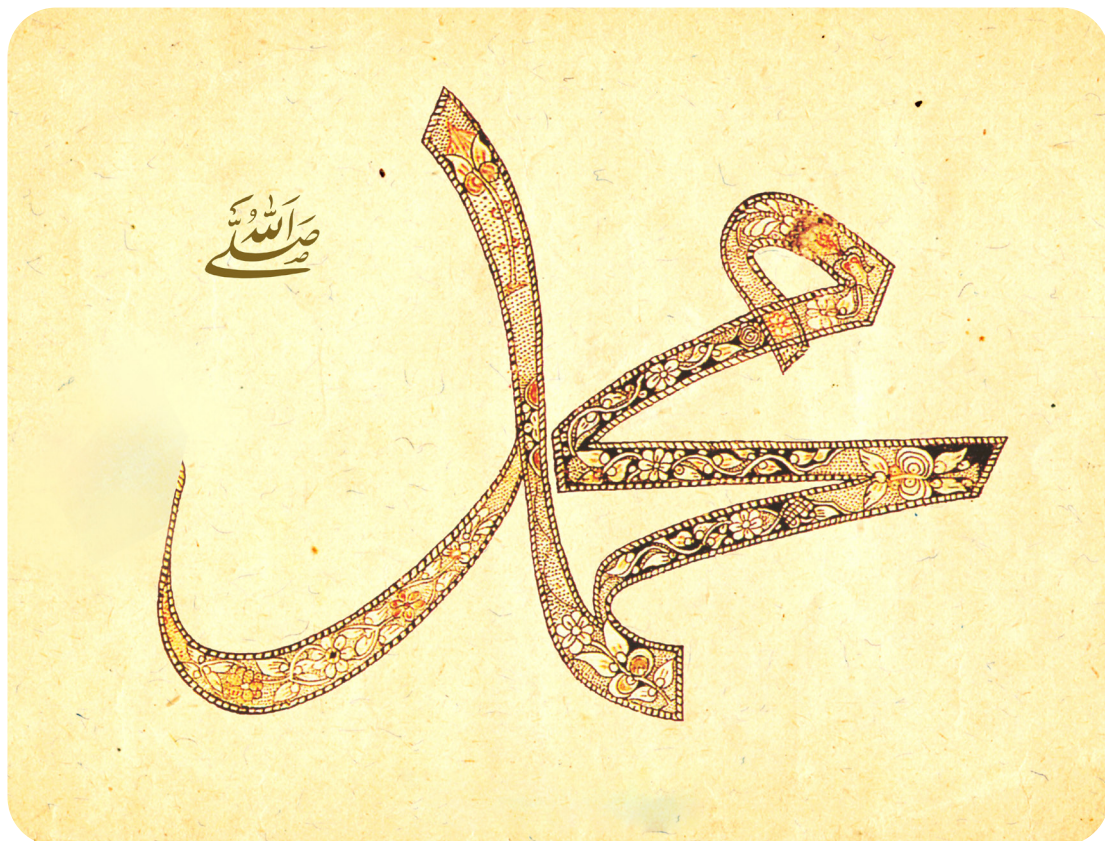
اخلاق عظیم

"و انک لعلی خلق عظیم (قلم آیه ۴) تو بر خویی بزرگ هستی" یکی از ویژگی های برجسته پیامبر (ص) در قرآن به عنوان خلق عظیم است "فما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولک، (آل عمران آیه ۱۵۹) در پرتو رحمت الهی در برابر تندی آنها نرم شدی و اگر خشن و سنگدل بودی از اطراف تو پراکنده می شدند. پیامبر (ص) مکه را فتح کرد همه را آزاد کرده فرمود: امروز بر شما سرزنشی نیست خدا همگان را می بخشد. منشور جاوید، ج ۶)

گذشت و عفو

یکی از خصایص رسول خدا (ص) گذشت و عفو بود، پیامبر

پیامبر (ص) رحمة للعالمین است و از طرفی هم خدا می دانست که پیامبر (ص) اهل چنین خصلتی است لذا او را امر به عفو و گذشت کرد و فرمود: "فاعف عنهم" (آل عمران آیه ۱۵۹)

کار و تلاش در سیره رسول خدا (ص)

سید غلامحسین صادقی بلخابی

تنفر از بیکاری و بطالت

پیامبر گرامی اسلام از بیکاری و بطالت متنفر بود، می گفت: خدایا از کسالت و بی نشاطی، از سستی و تنبلی و از عجز و زبونی به تو پناه می برم. حضرت رسول مسلمانان را به کار کردن تشویق می کرد و حضرت رسول می فرمود: عبادت هفتاد جزء دارد و بهترین جزء آن کسب حلال است. (الجامع الصغیر، ج ۱/ص ۷۵).

حضرت رسول می فرمود: عبادت هفتاد جزء دارد و بهترین جزء آن کسب حلال است.

حضرتش کار می کرد و دیگران را به کار و پاداش دنیایی و آخرتی آن ترغیب می فرمود. در روایتی آمده است که روزی رسول خدا با جمعی از اصحاب در محلی حضور داشتند. چشمان یاران پیامبر به جوانی نیرومند و زیبا اندام افتاد که در اول صبح به کار اشتغال داشت. به آن حضرت عرض کردند: یا رسول الله! اگر این جوان نیرومند، نیرو و انرژی خود را در راه خدا مصرف می کرد، چقدر شایسته مدح و تمجید بود!

حضرتش کار می کرد و دیگران را به کار و پاداش دنیایی و آخرتی آن ترغیب می فرمود.

حضرت فرمود:

این سخن را نگویید؛ یا این جوان برای تأمین معاش و بی نیازی از دیگران کار می کند، یا هدف او پذیرایی از پدر و مادر ناتوان خود است، و یا مقصود او سر و سامان دادن به خانواده و فرزندانش می باشد. در همه این حالات، انگیزه او مقدس و کار او در راه خداست. (المحجّه البیضاء، ج ۳)

آن حضرت با دست های مبارک کار می کرد. امام صادق فرمود: رسول خدا سنگ ها را به دوش خود حمل می کرد و دیوار خانه اش را می ساخت (وسائل الشیعه، ج ۱۴)

ایشان به کاشتن درخت بسیار علاقه داشت و خود با دست های مبارک باغ احداث می کرد مانند یک کارگر با جدیت کار می کرد و عرق می ریخت. هنگام تأسیس "مسجد قبا"، اولین مسجد مسلمانان، همدوش دیگران کار می کرد

ایشان به کاشتن درخت بسیار علاقه داشت و خود با دست های مبارک باغ احداث می کرد مانند یک کارگر با جدیت کار می کرد و عرق می ریخت.

و سنگ حمل می کرد؛ به طوری که آثار گرد و خاک سنگ ها کاملاً در بدن او نمایان بود. اگر شخصی از اصحاب پیش ایشان می آمد، اجازه می گرفت تا سنگ ها و خاک ها را ببرد، او نمی پذیرفت

و می فرمود: "نه، تو هم سنگ دیگری را بردار." با کوشش آن حضرت و اصحابش ساختمان مسجد به زودی به پایان رسید. (معجم الکبیر ج ۲۴)

ترغیب به تلاش

رسول برکت و مغفرت، تلاش می کرد تا معضلات و سختی ها را از زندگی امت بزدايد و زمینه کشف استعداد و خلاقیت را در آنان فراهم سازد.

رسول برکت و مغفرت، تلاش می کرد تا معضلات و سختی ها را از زندگی امت بزدايد و زمینه کشف استعداد و خلاقیت را در آنان فراهم سازد.

وقتی مردی تنگدست برای چندین بار کمک نزد رفت و حضرت هر بار به او فرمود: هر کس از ما کمک بخواهد، ما او را یاری می کنیم و اگر بی نیازی بورزد و دست حاجت پیش مخلوق دراز نکند، خداوند او را بی نیاز می کند.

مرد تنگدست با خود گفت: به خدا تکیه می کنم و از نیرو و استعدادی که دارم، کمک می گیرم و از خداوند می خواهم که مرا در کارهایم موفق گرداند تیشه ای عاریه گرفت و مقداری هیزم جمع کرد و فروخت و چند روز بعد توانست از حاصل زحمت خود،

برخلاف کودکان هم سن و سالش که ظاهر نامرتب و موهای نامنظم و ژولیده داشتند، ظاهر بسیار آراسته و منظم داشت. "عادتش بود که همواره خود را در آئینه ببیند و سر و روی خود را شانه بزند. او علاوه بر اهل خانه، خود را برای یاران و اصحاب نیز می‌آراست و می‌فرمود: خداوند دوست دارد که هرگاه بنده‌اش برای دیدن برادران از خانه بیرون می‌رود نیز خود را بیاراید." (مکارم الاخلاق ص ۳۴)

هرگاه به کاری می‌پرداخت، آغاز و پایانش مشخص بود؛ حتی در پوشیدن لباس، مثلاً "هرگاه لباس می‌پوشید،

آن حضرت از همان دوره کودکی، برخلاف کودکان هم سن و سالش که ظاهر نامرتب و موهای نامنظم و ژولیده داشتند، ظاهر بسیار آراسته و منظم داشت.

ابتدا سمت راست آن را برتن می‌فرمود و هرگاه جامه از تن در می‌آورد، از سمت چپ شروع می‌کرد. (سنن النبی، ص ۱۲۶) در بقیه کارها نیز نظم و ترتیب را رعایت می‌کرد. از این رو، "هرگاه می‌خواست کار کند، با دست راست شروع می‌کرد و آن را در همه کارهایش دوست داشت، چه در پوشیدن جامه و کفش، چه در شانه کردن موی سر." (بحارالانوار، ج ۱۶)

خسته شدن خادمش در دستاس کردن، به کمک او می‌آمد و آب و وضویش را خود تهیه می‌نمود. در همه کارها به اهل خانه کمک می‌کرد و نیز لوازم خانه و زندگانی را بر پشت حمل می‌کرد و از بازار به خانه می‌برد. گاه اتفاق می‌افتاد که آن حضرت خانه خویش را نظافت می‌کرد و جارو می‌کشید و خود بارها در این باره می‌فرمود: "کمک به همسر و کارهای منزل، صدقه و احسان در راه خدا محسوب می‌شود." (بحارالانوار، ج ۱۶)

رعایت نظم و ترتیب در امورات

رعایت نظم و ترتیب در تمام زندگی آن حضرت محسوس بود. "وقتی به خانه‌اش می‌رفت، اوقاتش را سه قسمت می‌کرد: یک قسمت برای خدا، قسمتی برای خانواده‌اش و قسمت دیگر برای خودش. آن‌گاه قسمت خود را نیز میان خود و مردم تقسیم می‌کرد و آن

در همه کارها به اهل خانه کمک می‌کرد و نیز لوازم خانه و زندگانی را بر پشت حمل می‌کرد و از بازار به خانه می‌برد. گاه اتفاق می‌افتاد که آن حضرت خانه خویش را نظافت می‌کرد و جارو می‌کشید

را برای بستگان و صحابه (که در منزل به خدمت او می‌رسیدند) قرار می‌داد و ذره‌ای از امکانات خود را از آنان دریغ نمی‌نمود. (سیمای پیامبر اسلام، ص ۵۱). آن حضرت از همان دوره کودکی،

ابزار کاری را فراهم کند. باز هم به کار خود ادامه داد تا آنکه صاحب سرمایه، شتر و غلامانی شد و در اثر تلاش شبانه روزی، یکی از ثروتمندان گردید.

کار در منزل

رسول اعظم (ص) نمونه‌ای از خوش رفتاری در خانه به حساب می‌آمد. آن بزرگوار فرموده است: خیر کم، خیر کم نساءه و انا خیر کم نساءتی) وسائل الشیعه.؛ بهترین شما، شخصی است که با همسرش خوش رفتاری کند و من از تمامی شما به همسرانم خوش رفتارترم.

پیامبر در خانه خویش خدمتکار اهل خود بود. گوشت را تکه تکه می‌کرد و بر سر سفره غذا متواضعانه می‌نشست. او بُز خود را می‌دوشید، لباس خود را وصله می‌کرد،

پیامبر در خانه خویش خدمتکار اهل خود بود. گوشت را تکه تکه می‌کرد و بر سر سفره غذا متواضعانه می‌نشست. او بُز خود را می‌دوشید، لباس خود را وصله می‌کرد، بر شتر خود عقال می‌زد، به ناقه خود علف می‌داد

بر شتر خود عقال می‌زد، به ناقه خود علف می‌داد، با خدمتکار منزل آرد را آسیاب می‌کرد و خمیر می‌نمود آن حضرت کفش خود را وصله می‌زد، پوشاک خود را می‌دوخت، شخصا در منزل را باز می‌کرد، گوسفندان و شتران را می‌دوشید، به هنگام

سیره و شخصیت پیامبر اسلام (ص) در گسترش اسلام

دکتر اصغر منتظر القائم

بنیان گذاری جامعه اسلامی

پیامبر گرامی در بنیان گذاری جامعه اسلامی و مقابله با دشمنی ها و کینه توزی های سران قریش اقدامات زیر را انجام داد:

۱- تخریب فرهنگ بت پرستی و اخلاق جاهلی.

۲- تصحیح آداب و رسوم و سنن جاهلی.

۳- تهذیب جان ها و روان های مسلمانان با عبادت و تلاوت قرآن.

۴- کادرسای و تکوین فکری مسلمانان نخستین.

در آن شرایط سخت و طاقت فرسا، ادامه نهضت و بنیان یک جامعه دینی بدون یک کادر نیرومند و تربیت شده ممکن بود. به همین سبب، رسول خدا (ص) نیروی توانمندی را از جوانان مکه برای آینده ی نهضت خود آماده ساخت.

۵- مبارزه با خرافات شرک آلود قریش.

۶- حرکت برای اصلاح و سامان بخشیدن انحطاط جامعه ی مکه؛ آن گونه که قرآن کریم اصلاح طلبی را یک شأن از شئون پیامبری دانسته است.

رسول خدا (ص) هیچ گاه به نفرین و درخواست عذاب برای مشرکان و نیز به زر و تزویر متوسل نشد و همچون دیگر پیامبران، پیش از رسیدن به قدرت سیاسی، مبارزه اش فرهنگی و اجتماعی بود.

آن گونه که قرآن کریم می فرماید: "بگو آیا کسانی که می دانند با کسانی که نمی دانند برابرند؟" بدین سان رسول الله (ص) راه حرکت علمی و رشد و تعالی مسلمانان را از دوران بعثت برای همیشه هموار ساخت.

۲- اخلاق و شخصیت معنوی و ظاهری رسول الله (ص)

خوی خوش و مهربان و ظاهر زیبا و آراسته آن حضرت، برخلاف اخلاق تند و خشن اشراف، در روح و روان اعراب تشنه محبت و اخلاق تأثیر گذار بود و هدایت ها و جذبه های اخلاقی و معنوی آن حضرت در برابر خشونت و شکنجه ها و ناسزاهای اشراف در جذب مردم به اسلام تأثیر بسزایی داشت؛

هیچ یک از ادیان بزرگ و کتب آسمان این اندازه برای معرفت آموزی اهمیت قائل نشده اند و هیچ دین و تفکر بشری را نمی توان یافت که در آغاز آن علم و معرفت و خرد، این اندازه ارزش و اهمیت داشته باشد.

آن گونه که قرآن شخصیت آن حضرت را اسوه حسنه، لقد کان لکم فی رسول الله أسوه، چراغ فروزان و تجلی رحمت الهی بر جهانیان وصف کرده و شفقت، مهربانی و خوی خوش او را از الطاف بی کران خدا دانسته است و خطاب به آن حضرت می گوید: "اگر تندخو و سخت دل بودی، مردم از اطراف تو پراکنده می شدند. پس از آنان در گذر و از خدا برای آنها طلب آموزش کن و برای دلجویی آنان در کارها مشورت نما."

رسول گرامی اسلام (ص) تجلی بخشندگی بود؛ به گونه ای که شش هزار اسیر پیکار حنین را بخشید.

از جابرین عبدالله انصاری روایت شده: "رسول خدا (ص) سخی ترین مردم بود و سخی ترین همه اوقات در ماه رمضان بود." و از آن حضرت روایت شده: "سخاوتمند نزدیک به خدا، نزدیک به مردم، نزدیک به بهشت و دور از آتش است." بر خلاف بخشندگی عظیم وی، در زندگی چنان بر خود سخت می گرفت که شب هایی بیای پی گرسنه می خوابید و خانواده

رسول الله (ص) در دوران بعثت گام های بلندی در مسیر رشد و ارتقای سطح علمی و فرهنگی یاران خود برداشت،

علل موفقیت و پیروزی رسول الله (ص) در دوران بعثت عبارت بود از:

۱- ارتقای سطح آگاهی و بصیرت مسلمانان

رسول خدا (ص) هیچ گاه به نفرین و درخواست عذاب برای مشرکان و نیز به زر و تزویر متوسل نشد و همچون دیگر پیامبران، پیش از رسیدن به قدرت سیاسی، مبارزه اش فرهنگی و اجتماعی بود. آن حضرت، پیامبر عقل و بصیرت و شکوفایی استعدادها و جدال احسن بود. همان گونه که در نخستین آیات، سوره ی علق و قلم، خواندن و قلم و دانش و بصیرت به عنوان شعار اصلی اسلام طرح گردید. این موضوع مشتم محکمی است بر دهان هرزه گویانی است که اسلام را از تعقل و تفکر و دانش و دوستی و خردورزی دور می پندارند حالیکه هیچ یک از ادیان بزرگ و کتب آسمان این اندازه برای معرفت آموزی اهمیت قائل نشده اند و هیچ دین و تفکر بشری را نمی توان یافت که در آغاز آن علم و معرفت و خرد، این اندازه ارزش و اهمیت داشته باشد.

قرآن کریم می فرماید:

"قل هذه سبیلی أدعوا إلی الله علی بصیره أنا و من أتبعنی و سبحان الله و ما أنا من المشرکین؛" "بگو راه من و پیروانم خواندن به سوی خدا و بر بینی و بصیرت استوار است و خد را از شرک منزله دانم و هرگز به خدا شرک نوزم."

رسول الله (ص) در دوران بعثت گام های بلندی در مسیر رشد و ارتقای سطح علمی و فرهنگی یاران خود برداشت، زیرا در پرتو نور علم، آنان به درک بالای فهم مسایل دینی و قدرت تجربه و تحلیل مسایل اجتماعی و فرهنگی دست می یافتند.

در هنگام رحلت تنها از زر و سیم دنیا هفت دینار نزد وی بود و دستور داد تا عایشه آنها را به علی (ع) بدهد تا میان تهیدستان تقسیم کند.

را از کارهای زشت و تعهدات و سنن تحمیلی که همچون غل و زنجیر آنان را در بند کرده بود، بر حذر می داشت. وجود او نعمت و احسان بزرگ خداوند به بشریت بود، زیرا او مظهر و تجلی اخلاق نیک بود و خداوند او را به خلقی عظیم آراسته

از فرط محبت و نوع پروری سختی های مردم بر او گران می آمد و بر نجات آنان حریص و به مؤمنان رؤوف و مهربان بود. او عزیزی شفیق بود

بود؛ همان گونه که خود می فرمود: "من برای تکامل اخلاق و محاسن آن مبعوث شدم." و می فرمود: "حسن الخلق خلق الله الأعظم"؛ "نیک خویی، خلق بزرگ خداوند است." آری، آن حضرت عزیزی بود که جسم و جان، فکر و ذکر و باطن و ظاهرش، همه، معرفت و محبت و غرب دریای نور بود.

او مظهر و تجلی اخلاق نیک بود و خداوند او را به خلقی عظیم آراسته بود؛ همان گونه که خود می فرمود: "من برای تکامل اخلاق و محاسن آن مبعوث شدم." و می فرمود: "حسن الخلق خلق الله الأعظم"؛ "نیک خویی، خلق بزرگ خداوند است."

اش هم غذایی نداشتند و عموماً نان جوین بود. هیچ گونه تجملی در زندگی نداشت و بسیار کم خرج بود و متکای او از چرم بود که از لیف خرما پر شده بود.

علی (ع) در باره ی سیره ی آن حضرت می فرماید: در هنگام رحلت تنها از زر و سیم دنیا هفت دینار نزد وی بود و دستور داد تا عایشه آنها را به علی (ع) بدهد تا میان تهیدستان تقسیم کند.

قرآن شخصیت آن حضرت را اسوه حسنه، لقد کان لکم فی رسول الله أسوه ، چراغ فروزان و تجلی رحمت الهی بر جهانیان وصف کرده و شفقت، مهربانی و خوی خوش او را از الطاف بی کران خدا دانسته است

آری، او پیام آور رحمت بود و کینه و عداوت را با مهر و محبت پاسخ می داد و این گونه روابط انسانی را با شمیم عطر آگین صفا و دوستی، زیبایی بخشیده بود و بال رحمت بر پیروان با ایمان خود گسترده بود. اگر چه از جنس بشر بود، ولی از فرط محبت و نوع پروری سختی های مردم بر او گران می آمد و بر نجات آنان حریص و به مؤمنان رؤوف و مهربان بود. او عزیزی شفیق بود و با هدایت و راهنمایی خود اعراب

حضرت روایت شده: "سخاوتمند نزدیک به خدا، نزدیک به مردم، نزدیک به بهشت و دور از آتش است."

مِنْكُمْ لِيُذَكِّرَ الَّذِينَ لَمْ يَرْجِعُوا إِلَى اللَّهِ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ لَهُمْ وَلَهُ الْعَزْوَاقُ حَتَّى يَصْطَفِيَ لِمَنْ يَشَاءُ اللَّهُ غَلِيظَ الْعِقَابِ

نقش پیامبر در ایجاد تمدن اسلامی و حفظ دستاوردهای آن

جلوه‌هایی از خلق عظیم نبوی در ایجاد اتحاد و آرامش جامعه اسلامی بفرمایید

در قرآن کریم سه آیه به وجوه رحمت و رأفت پیامبر (ص) اختصاص دارد؛ آیه ۱۰۷ سوره مبارکه انبیا: "وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ"، آیه ۱۵۹ سوره آل عمران: "فِيمَا رَحِمَهُ مِنْ ... لِنْتُ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتُ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ" و آیه ۴ سوره قلم: "وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ". حضرت رسول (ص) پس از فتح خیبر حتی یک تن از افراد دشمن را نکشتند و زنان آن‌ها را به اسارت نگرفتند، در حالی که این حق را داشتند.

جلوه دیگر خلق عظیم ایشان در مقابل وحشی، قاتل حمزه سیدالشهدا (ع)، است که پس از فتح مکه، پیامبر (ص) خون او را هدر اعلام کرده بودند و زمانی که همراه جمعی برای گرایش به اسلام وارد شد و شهادتین گفت. حضرت رسول (ص) از خون او گذشتند و فرمودند: "اما در مقابل دیدگان من نیا!" یا عکرمه پسر ابوجهل را که در جنگ‌های بدر، احد و خندق تعدادی از مسلمین را به شهادت رسانده و در فتح مکه خونش هدر اعلام شده بود، به درخواست همسرش، ام حکیم، بخشیدند و وی در سپاه اسلام شهید شد. همچنین عبدا... بن ابی سرح را که مرتد و خونش هدر اعلام شده بود، با وساطت عثمان، مشمول عفو قرار دادند.

در قرآن از رسول گرامی اسلام تعبیر اَشْدَاءُ عَلَي الْكُفَّارِ می شود این صفت چه سنخیتی با رحمة العالمین پیامبر دارد؟

پیامبر (ص) در کنار رحمة للعالمین بودن، "أَشْدَاءُ عَلَي الْكُفَّارِ" هم هستند و اگر افراد جنایت‌پیشه، جنایات خود را ادامه می‌دادند، بی‌شک برخورد نبوی به گونه‌ای دیگر بود

پیامبر (ص) در کنار رحمة للعالمین بودن، "أَشْدَاءُ عَلَي الْكُفَّارِ" هم هستند و اگر افراد جنایت‌پیشه، جنایات خود را ادامه می‌دادند، بی‌شک برخورد نبوی به گونه‌ای دیگر بود

برای مثال پیامبر (ص) وساطت‌ها درباره معاویه بن مغیره را که در جنگ احد تعدادی از اعضای بدن حضرت حمزه را قطع کرده بود، نپذیرفتند و به درک واصل کردند؛ ایشان عقبه بن ابی معیط را نیز که چندبار نزدیک بود حضرت رسول (ص) را خفه کند، عفو نکردند و به درک واصل شد. (سنن کبری بیهقی، ج ۹، ص ۷)

همچنین، حاکم نیشابوری در مستدرک، ج ۳، ص ۲۱۶ از امام صادق (ع) نقل می‌کند: "یکی از زنان اشراف سرقت کرده بود

در خصوص چگونگی تحقق جامعه اسلامی و ایجاد تمدن نبی اکرم با بهره‌گیری از آثار ارزشمند آیت... سید محمد حسینی قزوینی، استاد درس خارج حوزه گفتگوی مجازی داشته ایم که ذیلاً تقدیم می‌گردد:

با تشکر از حضرت تعالی، خواهشمندیم راجع به نقش پیامبر اعظم در زمینه سازی تحقق تمدن اسلامی برای خواننده مجله مطالبی بفرمایید

ویل دورانت تاریخ تمدن آورده است: "ظهور تمدن هنگامی ممکن است که هرج و مرج و ناامنی پایان یافته باشد". ابن خلدون نیز در جلد اول تاریخ خود بیان می‌کند: "برای ایجاد تمدن، نیازمند رهبری و دولت، قانون و اخلاق هستیم"، بنابراین رسول گرامی اسلام (ص) که تمدن اسلامی را از مکه آغاز و با تشکیل حکومت در مدینه آن را محقق کردند، در گام نخست به ناامنی و اختلافات پایان دادند. در مکه، چون قریش امنیت و آرامش از مسلمانان سلب شده بود، لذا پیامبر (ص) دستور هجرت به مدینه داد.

ویل دورانت تاریخ تمدن آورده است: "ظهور تمدن هنگامی ممکن است که هرج و مرج و ناامنی پایان یافته باشد". ابن خلدون نیز در جلد اول تاریخ خود بیان می‌کند: "برای ایجاد تمدن، نیازمند رهبری و دولت، قانون و اخلاق هستیم،

وقتی حضرت رسول (ص) به مدینه هجرت کردند، ناامنی و کشت و کشتار در میان مردم موج می‌زد. طبری در تفسیر خود، ج ۷، ص ۷۸ می‌گوید: "جنگ میان قبایل اوس و خزرج ۱۲۰ سال بود که ادامه داشت؛ پیامبر (ص) در گام نخست بین اوس و خزرج، اخوت و برادری ایجاد کردند".

رسول گرامی اسلام (ص) که تمدن اسلامی را از مکه آغاز و با تشکیل حکومت در مدینه آن را محقق کردند، در گام نخست به ناامنی و اختلافات پایان دادند.

پیامبر اعظم در ایجاد آرامش و اتحاد میان امت چه برنامه‌ای ایفا کردند؟

با هجرت از مکه به مدینه، مسلمانان با مشکلاتی مواجه شدند. برای حل آنها حضرت رسول (ص) بین مهاجران و انصار، پیمان برادری ایجاد کردند، به طوری که پس از مرگ از هم ارث ببرند. این برادری‌ها به جایی رسید که پس از تقسیم غنایم بنی‌نضیر، مهاجران گفتند: "ای رسول خدا (ص)! ما حاضریم همه سهم خودمان را به انصار ببخشیم" و انصار نیز گفتند: "ما همه سهم خویش را به مهاجران می‌دهیم". این روحیه برادری، همکاری و اخوتی که در مدینه ایجاد شد، تا امروز استمرار دارد.

حضرت رسول (ص) بین مهاجران و انصار، پیمان برادری ایجاد کردند، به طوری که پس از مرگ از هم ارث ببرند.

شما به یادگار می‌گذارم. پیامبر (ص) برای تضمین آینده امت، این دو امانت را به جای گذاشتند، اما ایشان خود می‌دانستند که آن‌ها قدر این امانت را نمی‌دانند و امانت‌داری نمی‌کنند؛ چنان‌که فرمودند: "تنها فردی که شما را به راه راست هدایت می‌کند و جامعه‌ای بدون اختلاف و

و پیامبر (ص) دستور به اجرای حد سرقت دادند. برخی از قریش گفتند وی از زنان بزرگ است و اگر دستش قطع شود، وجهه خوبی ندارد، پیامبر (ص) فرمودند: امت‌های قبل در مجازات بین فقرا و اغنیا فرق می‌گذاشتند و همین موضوع، سبب نزول عذاب بر آن‌ها شد. در اجرای حدود الهی، بین فقیر و غنی تفاوتی نیست."

پیامبر (ص) در خصوص آینده امت اسلامی و وجود تفرقه و اختلاف بین چه پیش بینی دارند؟

منابعی همچون صحیح ترمذی، ج ۴، ص ۵۳ و مستدرک حاکم، ج یک، ص ۱۲۹ از پیامبر (ص) نقل کرده‌اند که "فرمودند: بعد از من امتم به ۷۳ فرقه متفرق می‌شوند؛ یک فرقه اهل نجات هستند و باقی اهل جهنم". این، نوعی اعلام خطر برای جامعه اسلامی است. از دیگر سو در صحیح مسلم، ج ۶، ص ۲۲ و مسند احمد، ج ۴، ص ۹۶ به نقل از ایشان آمده است: "هر که بدون امام از دنیا برود، مرگ او مرگ جاهلی است". منابع شیعی هم در این باره فراوان روایات دارد.

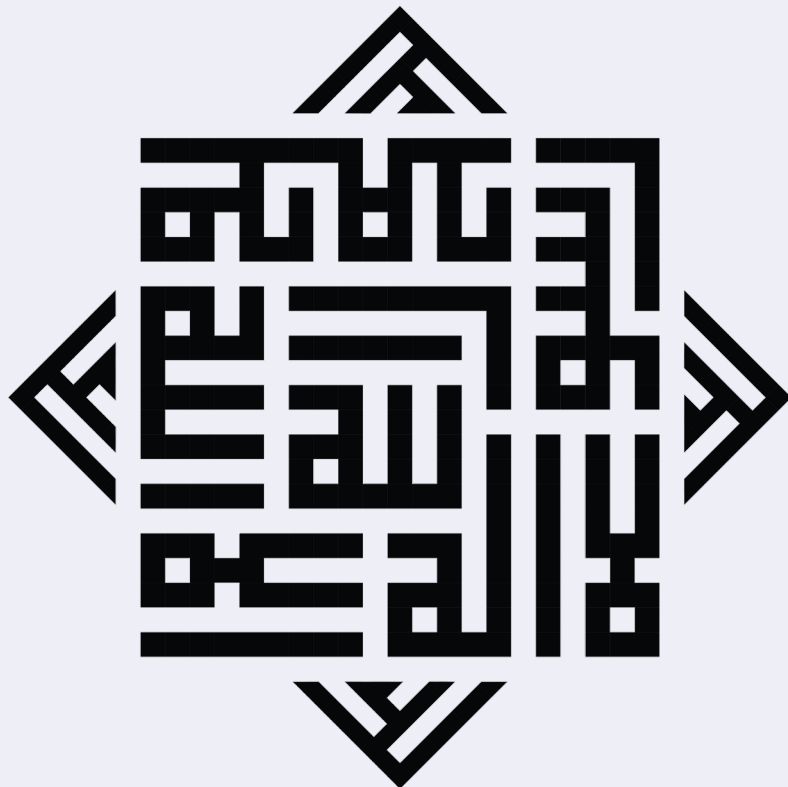
نسخه نبوی برای رهایی از گرفتاری و اختلاف امت اسلامی چیست؟

از رسول خدا (ص) بیش از دویست روایت فقط در کتب اهل سنت داریم که امت را به قرآن و عترت توصیه کرده‌اند در صحیح مسلم آمده است که "رسول خدا (ص) فرمودند من قرآن و اهل بیتم را برای

از رسول خدا (ص) بیش از دویست روایت فقط در کتب اهل سنت داریم که امت را به قرآن و عترت توصیه کرده‌اند در صحیح مسلم آمده است که "رسول خدا (ص) فرمودند من قرآن و اهل بیتم را برای شما به یادگار می‌گذارم.

آیت... العظمی بروجردی می‌گفت: "اگر ما حدیث ثقلین و مرجعیت علمی اهل بیت را رواج دهیم، خیلی از مشکلات برطرف می‌شود". امام خمینی (ره) نیز در وصیت‌نامه سیاسی‌عبادی خود از میان هزاران روایت درباره اهل بیت (ع)، به حدیث ثقلین اشاره می‌کنند و می‌گویند: "این حدیث، بهترین دلیل است که مسلمانان را کنار مانده نورانی جمع کند و برای همیشه اختلاف و تکفیر را از آن‌ها بردارد."

تبعیض را تشکیل می‌دهد، امیرالمؤمنین (ع) است؛ هر چند می‌دانم که شما سخن مرا گوش نمی‌دهید" (مسندالبراز، ج ۷، ص ۲۹۹). امید است حدیث ثقلین در سراسر دنیا رواج یابد، مرجعیت اهل بیت (ع) بر دنیا حاکم شود و همه مسلمین پای این سفره بنشینند و به جبل‌ا... که به تعبیر خود اهل سنت، امیرالمؤمنین (ع) و فرزندان ایشان هستند، تمسک بجویند. آیت... العظمی بروجردی می‌گفت: "اگر ما حدیث ثقلین و مرجعیت علمی اهل بیت را رواج دهیم، خیلی از مشکلات برطرف می‌شود". امام خمینی (ره) نیز در وصیت‌نامه سیاسی‌عبادی خود از میان هزاران روایت درباره اهل بیت (ع)، به حدیث ثقلین اشاره می‌کنند و می‌گویند: "این حدیث، بهترین دلیل است که مسلمانان را کنار مانده نورانی جمع کند و برای همیشه اختلاف و تکفیر را از آن‌ها بردارد."

نامه پیامبر (ص) به فرمانروای مصر

نامه پیامبر (ص) به فرمانروای بحرین

روابط خارجی در سیره نبوی

بودند و همواره به دشمنی و توطئه علیه مسلمانان می پرداختند. در سال ۶ هجری یهودیان به تحریک سلام بن ابی الحقیق از بزرگان یهود بنی نضیر که به خیبر مهاجرت کرده بودند، تصمیم حمله به مدینه را گرفتند.

پیامبر (ص) شخصا سفرهای تبلیغی می نمود. از جمله سفر ایشان به طائف در سال ۱۰ هجری که البته با استقبال بزرگان این شهر همراه نبود.

پیامبر برای رفع این معضل گروهی را به رهبری عبدالله بن رواحه نزد آنان فرستاد و در صدد جلب موافقت آنان برآمد. اما کوشش های صلح طلبانه ی پیامبر (ص) نافرجام ماند. (السیره النبویه، ج ۲)

پیامبر (ص) شخصا سفرهای تبلیغی می نمود. از جمله سفر ایشان به طائف در سال ۱۰ هجری که البته با استقبال بزرگان این شهر همراه نبود. (الطبقات الکبری، ج ۱)

علاوه بر این هیات های را برای دعوت قبایل اطراف مدینه چون کنده، کلب، بنی حنیفه و بنی عامر فرستاد. (البدایه و النهایه، ج ۳)

همچنین مصعب بن عمیر در سال ۱۲ هجری به مدینه فرستاد که منجر

در سال بعد نیز سفرایی به بحرین و عمان فرستاد که این دو امیر ایمان آوردند. پادشاه حبشه که به جهت سکونت مسلمانان مهاجر به این سرزمین با اسلام آشنا بود، از سفیر پیامبر به گرمی استقبال کرد و مسلمان شد. (الطبقات الکبری، ج ۱، ص ۱۹۹)

پیامبر (ص) نامه ای به اسقف نجران نوشت و ایشان را به اسلام دعوت کرد. اسقف نجران پس از دریافت نامه پیامبر اسلام (ص) با بزرگان نجران و شخصیت های مذهبی مشورت کرد و هیاتی را به مدینه فرستاد. مذاکره ایشان با پیامبر منجر به مباحله شد که

پادشاه ایران و حکومت یمامه سفیر پیامبر (ص) را با سخنان درشت بازگرداندند. اما هر اقلیوس و مقوقس فرستاده پیامبر (ص) را به گرمی پذیرفتند، گرچه اسلام نیاوردند، اما نمایندگان را همراه هدایایی بازگرداندند.

البته اسقف با مشاهده همراهان پیامبر از مباحله منصرف شده و به پرداخت جزیه تن داد. (تاریخ یعقوبی، ج ۲)

۲- ارسال هیات های تبلیغی

خیبر مجموعه چند قلعه یهودی نشین در نزدیکی مدینه بود که مردم آن به کشاورزی و دامداری مشغول

پیامبر اسلام (ص) پس از هجرت به مدینه و تاسیس دولت اسلامی، به تنظیم روابط خود با سرزمین های مجاور پرداخت. و اقدامات زیر را انجام داد:

۱- دعوت

اولین اقدام پیامبر (ص) در روابط خارجی، ارسال نامه به سوی امیران آن زمان در سال هفتم هجری بود. حضرت رسول (ص) سفیران خود را با نامه های به سوی شش تن از پادشاهان و امرا که عبارت بودند از: قیصر روم، حکمران مصر (مقوقس)،

اولین اقدام پیامبر (ص) در روابط خارجی، ارسال نامه به سوی امیران آن زمان در سال هفتم هجری بود.

فرمانروای سوریه (حارث بن ابی شمر)، پادشاه ایران (خسرو پرویز)، پادشاه حبشه (نجاشی) و حکمران یمامه (هوذه بن علی) فرستاد.

پادشاه ایران و حکومت یمامه سفیر پیامبر (ص) را با سخنان درشت بازگرداندند. اما هر اقلیوس و مقوقس فرستاده پیامبر (ص) را به گرمی پذیرفتند، گرچه اسلام نیاوردند، اما نمایندگان را همراه هدایایی بازگرداندند.

۵ - جهاد با دشمنان

پیامبر (ص) می‌کوشید با قلمروهای دیگر روابط صلح‌آمیز برقرار کند و زمینه‌های دعوت آنان را فراهم سازد،

پیامبر (ص) می‌کوشید با قلمروهای دیگر روابط صلح‌آمیز برقرار کند و زمینه‌های دعوت آنان را فراهم سازد، اما گاه جهاد گریز ناپذیر می‌نمود.

اما گاه جهاد گریز ناپذیر می‌نمود. جهاد با دشمنان در صورتی که قصد تعدی به حقوق مسلمانان را داشتند، از اصول حاکم بر روابط خارجی پیامبر (ص) بود. آیات فراوانی از قرآن بر این اصل تاکید کرده است. جهاد در کنار ایمان به خدا و هجرت در راه او به عنوان وسیله‌ی جلب رحمت الهی معرفی شده (بقره/سوره ۲، آیه ۲۱۸)

آیات فراوانی از قرآن بر این اصل تاکید کرده است. جهاد در کنار ایمان به خدا و هجرت در راه او به عنوان وسیله‌ی جلب رحمت الهی معرفی شده

از پیامبر خواسته شده بر منافقان و کفار سخت گیرد، (تحریم آیه ۹) البته تاکید شده است پس از آن که از آیین نادرست خود دست برداشتن تعدی بر آنان ممنوع است. (بقره آیه ۱۹۳)

بر این اساس پیامبر گرامی در طول حیات خویش علیه کفار و مشرکانی که حاضر به صلح با مسلمانان و داشتن زندگی مسالمت‌آمیز با آنها نبودند، بارها دست به جهاد زد. غزوات پیامبر (ص) عمدتاً در دوران حضور ایشان در مدینه بود که هنوز حکومت نوپای اسلامی از قدرت کافی برخوردار نبود و دشمنان به قصد از بین بردن حکومت اسلامی جنگ را بر مسلمانان تحمیل می‌کردند.

۶ - انعقاد معاهدات سیاسی

پیامبر (ص) پیمان‌های سیاسی با قبائل و همسایه‌ها منعقد می‌کردند. طبق آیه "وَأَنْ جَنَحُوا لِّلْسَلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا" (انفال آیه ۶۱). و طبق دستور خداوند ملزم به رعایت تعهدات پیمان‌ها بودند. البته این روابط و معاهدات نمی‌بایست بر استقلال و حاکمیت مسلمانان آسیب وارد کرده و باعث تسلط کفار می‌شد، (قاعده نفی سبیل)، "لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا" خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است. (نساء آیه ۱۴۱)

مهمترین صلح پیامبر (ص) پیمان "صلح حدیبیه" بود که در سال ۶ هجری بین مکه و مدینه بسته شد. طرفین این پیمان متعهد شدند به مدت ده سال از تعدی به منافع یکدیگر و هم‌پیمانان ایشان خودداری کنند.

مهمترین صلح پیامبر (ص) پیمان "صلح حدیبیه" بود که در سال ۶ هجری بین مکه و مدینه بسته شد. طرفین این پیمان متعهد شدند به مدت ده سال از تعدی به منافع یکدیگر و هم‌پیمانان ایشان خودداری کنند. مسلمانان بتوانند آزادانه حج به جای آورند و دیگر مسلمانی در مکه مورد آزار و اذیت قرار نگیرد. (تاریخ الامم و الملوک، ج ۲)

قریش با انعقاد این صلح جامعه اسلامی را به رسمیت شناخت و از آن پس روز به روز بر شمار مسلمانان افزوده شد به طوری که دو سال بعد عدد مسلمانان به ده هزار تن رسید. (الکامل فی التاریخ، ج ۲)

یکی از بندهای پیمان حدیبیه این بود که اگر یکی از افراد قریش بدون اجازه بزرگ خود نزد پیامبر (ص) آید، باید او را به قریش بازگرداند. پیامبر (ص) بر اساس همین بند از معاهده افراد تازه مسلمانی را که از آزار و شکنجه‌ی مشرکان به مدینه فرار کرده بودند به مکه بازگرداند. (الکامل فی التاریخ، ج ۲)

پس از استقرار حکومت اسلامی در مدینه و تثبیت قدرت مسلمانان، در سال نهم هجری هیات‌هایی تحت عنوان "وفد" از سوی برخی قبایل مهم عرب به سوی مدینه آمدند.

به پیمان عقبه و اسلام آوردن مردم مدینه شد.

(تاریخ الامم و الملوک، ج ۲)

۳ - پذیرش هیات‌های سیاسی

پس از استقرار حکومت اسلامی در مدینه و تثبیت قدرت مسلمانان، در سال نهم هجری هیات‌هایی تحت عنوان "وفد" از سوی برخی قبایل مهم عرب به سوی مدینه آمدند. و با پیامبر (ص) دیدار و مذاکره کردند. این ملاقات‌ها سبب شد تا گروهی مسلمان شوند و به تبلیغ دین جدید پردازند. این سال "عام الوفود" نام گرفت.

این روابط و معاهدات نمی‌بایست بر استقلال و حاکمیت مسلمانان آسیب وارد کرده و باعث تسلط کفار می‌شد، (قاعده نفی سبیل)، "لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا" خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است.

از جمله‌ی این هیات‌ها فرستادگان بنی تمیم، بنی عامر، بنی سعد بن بکر، عبدالقیس، جارود بن عمرو، بنی حنیفه و طی بودند. پیامبر (ص) ایشان را به گرمی می‌پذیرفت و پذیرایی می‌کرد، سپس اسلام را بر ایشان عرضه می‌داشت که بسیاری از آنان اسلام را پذیرفته و به سرزمین خویش بازگشتند. (السیره النبویه، ج ۲) همچنان که در آیات سوره نصر این خبر به پیامبر (ص) داده شده بود که: "هنگامی که فتح و یاری خدا فرا رسد در آن روز مردم را بنگری که فوج فوج در دین خدا داخل شوند، در آن وقت به ستایش پروردگارت تسبیح گوی و از او آمرزش بخواه که او بسیار توبه‌پذیر است"

سیره پیامبر اکرم در نهادسازی حکومتی

سعید چراغی

نهاد ثبت اسناد

نصب افرادی را بر امر ازدواج و طلاق و ثبت اسناد و املاک که در عرف تشکیلات امروزی زیر مجموعه دستگاه قضایی است؛ آن حضرت سعید بن سعید العاص را بر بازار مکه نصب فرمود؛ در روایتی هست که پیامبر (ص) کسی را فرستاد تا بازاریان را از خرید و فروش حرام منع کند. برخی هم از نصب زنان بر امور حسیبه سخن گفته اند. (اسدالغابه، ج ۴)

کاتبان و نویسندگان

حضرت کاتبانی خوش خط داشت که آموزش دیده بودند و به هر یک از آنها امری محول می شد؛ اموری مثل آمارنویسی، گزارش نویسی، بایگانی، کتابت وحی و اموری از این قبیل. ابن عساکر در تاریخ دمشق می گوید که نویسندگان پیامبر (ص) بالغ بر ۲۳ نفر بودند و آن حضرت کارهای نوشتاری را بین افراد تقسیم می نمود. امام علی (ع) نوشتن میثاق های رسمی مانند صلح حدیبیه را به عهده داشت؛ زید بن ثابت متولی نوشتن نامه ها به پادشاهان و رؤسا و عشایر بود؛ عبدالله بن ارقم بن ابی ارقم نامه نویسی به ملوک را بر عهده داشت.

حضرت کاتبانی خوش خط داشت که آموزش دیده بودند و به هر یک از آنها امری محول می شد؛ اموری مثل آمارنویسی، گزارش نویسی، بایگانی، کتابت وحی و اموری از این قبیل.

پیامبر اکرم (ص) بنیادها و مبانی دولت اسلامی را در مکه طراحی و پی ریزی و در مدینه به تثبیت و استقرار حکومت اسلامی با پیمان نامه ها و عهدنامه ها پرداخت و مسئولیت نهادهای تعلیم و تربیت، آموزش ها، امور نظامی و ثبتی و... را به افراد مختلفی همچون امیرالمومنین (ع) و معاذ بن جبل واگذار کردند.

وقتی عربستان فتح شد والیان و امیرانی را برای نواحی و شهرهای بزرگ معین کرد و بعد از فتح مکه و فراغت از کار و گذراندن مراحل تسلط و تثبیت حکومت، عتاب بن اسید را به فرمانداری مکه منصوب نمود و برای یمن و سایر مناطق والی نصب کرد

پیامبر اکرم (ص) بنیادها و مبانی دولت اسلامی را در مکه طراحی و پی ریزی و در مدینه به تثبیت و استقرار حکومت اسلامی با پیمان نامه ها و عهدنامه ها پرداخت

نهاد قضائی

تعیین و نصب قاضی بر دعاوی مردم یکی از کارهای حضرت بود شخصاً قاضی مدینه بود و با مداخله در امر قضا کار قضاوت را از دست کاهنان و یهودیان درآورد.

تعیین و نصب قاضی بر دعاوی مردم یکی از کارهای حضرت بود شخصاً قاضی مدینه بود و با مداخله در امر قضا کار قضاوت را از دست کاهنان و یهودیان درآورد.

بعد ساماندهی (به نقلی) نیروها را به گردانها (کتاب) تقسیم کرد و فرماندهی آنها را نیز بر عهده افرادی گذاشت. در بحث تیراندازها فرماندهی را انتخاب نمود که عبدالله بن جبیر فرمانده تیراندازان در جنگ احد بود؛

وازع

وازع کسانی بودند که به گروهان و گردانها نظم و انسجام و آرایش و نظام می دهد. پیامبر اکرم (ص) وقتی مردی را برای این کار نصب کرد فرمود: او خیل را عقب و جلو می کند (نظام جمع می دهد). گاهی با یک چوب که به دست اصحاب می داد، آنان را برای کمک به نظم دعوت می کردند. در بحث ادوات نظامی و تامین سلاح و ابزار جنگی و به اصطلاح امروز، امور تدارکات یا لجستیک سعد بن زید بن مالک اشهلی انصاری از طرف رسول خدا (ص) مامور شد به نجد رفته و سلاح و اسب خرید کند. (اسدالغابه، ج ۲)

در بحث ادوات نظامی و تامین سلاح و ابزار جنگی و به اصطلاح امروز، امور تدارکات یا لجستیک سعد بن زید بن مالک اشهلی انصاری از طرف رسول خدا (ص) مامور شد به نجد رفته و سلاح و اسب خرید کند.

فرهنگی و تبلیغاتی

منذر بن عمر و چهل نفر از بزرگان مسلمان که بهترین حافظان و قاریان قرآن بودند مامور شدند به نجد بروند و مردم را به اسلام دعوت کنند پیامبر (ص) شش نفر را به سمت مردم "عضل" و "قاره" مبعوث کرد تا برای تازه مسلمانها مبادی دین و قرائت قرآن را تعلیم دهند؛ گاهی مواقع یک نفر از نو مسلمانهای یک منطقه که ممتاز بود جهت تبلیغ و ترویج دین اسلام مامور می شد مانند عبدالله بن سلام که از احبار یهودی بنی قینقاع بود و مسلمان شد و مردمش را به اسلام دعوت می کرد.

بلال که مؤذن رسمی بود کاری تبلیغی انجام می داد در مدینه مسجد ساخته شد و مؤذن اصلی بلال بود و همه مؤذنان اذان ها را با اذان بلال هماهنگ می کردند که در مسجد جامع حضور داشت.

عبدالله بن رواحه و حسان بن ثابت از شاعران رسمی رسول خدا (ص) بودند که در جنگ و غیر جنگ برای تقویت روحیه مسلمانان و تخریب روحیه مشرکان شعر می سرودند و می خواندند یکی از شعرای پیامبر (ص) کعب بن مالک؛ چند نفر به

عبدالله بن رواحه و حسان بن ثابت از شاعران رسمی رسول خدا (ص) بودند که در جنگ و غیر جنگ برای تقویت روحیه مسلمانان و تخریب روحیه مشرکان شعر می سرودند

عنوان منادی منصوب بودند تا فرمایشات رسول خدا (ص) را به مردم ابلاغ کنند که امیرالمومنین (ع) مامور ابلاغ آیات قتال در حج شد.

موزع

کسی که پولی را از طرف رسول خدا (ص) بین مردم توزیع و تقسیم می نمود. افرادی مثل علی بن ابی طالب (ع) زید بن مالک انصاری که از طرف رسول خدا (ص) مامور بودند که به قبیله بنی حذیمه، بنی قریظه و مکه بروند و اموالی را بین مردم تقسیم کنند.

خاص

کسی که کارشناس است و تخصص دارد متاعی را ببیند و قیمت آن را تشخیص دهد و تخمین زند. ابی حمید خارص نخل بود؛ عبدالله بن رواحه خرمای اهل خیبر را خرص می کرد؛ عتاب بن اسید مامور خرص نخل و انگور بود؛ صلت بن معدی کرب کندی خارص بود؛ فروه بن عمر خرمای اهل مدینه را خرص می کرد. (بحارالانوار، ج ۲۲)

وزارت خارجه

حضرت رسول (ص) با نصب و اعزام رسمی سفیرانی به خارج و پذیرش هیئات خارجی و همچنین با تعیین افرادی به عنوان مترجم و مسؤول تشریفات آداب دیپلماتیک و دیپلماسی را رعایت می نمودند و وظایف و حوزه کاری هر یک از افراد را مشخص و تقسیم می کردند.

رسول گرامی اسلام سیاست خارجی حکومت اسلامی را با ارسال نامه هایی به سران کشورها ترسیم می نمود و پیام می فرستاد

حضرت رسول (ص) با نصب و اعزام رسمی سفیرانی به خارج و پذیرش هیئات خارجی و همچنین با تعیین افرادی به عنوان مترجم و مسؤول تشریفات آداب دیپلماتیک و دیپلماسی را رعایت می نمودند و وظایف و حوزه کاری هر یک از افراد را مشخص و تقسیم می کردند.

نظامی

در بعد نظامی رسول گرامی اسلام شفاف ترین تقسیم کار را داشته است و امور نظامی شاخص ترین بُعد تقسیم کار رسول خدا (ص) می باشد. حضرت فرمانده نظامی در راس سرایا نصب و در بین افراد سپاه اسلام تقسیم کار می کرد.

در بعد نظامی رسول گرامی اسلام شفاف ترین تقسیم کار را داشته است و امور نظامی شاخص ترین بُعد تقسیم کار رسول خدا (ص) می باشد.

مستنفر

کسی که نیروی انسانی برای جنگ جمع آوری می کند و آنان را به این امر تشویق می کند. افرادی مثل بدیل بن ام اصرم و بسر بن سفیان خزاعی مردم خزاعه را از طرف پیامبر (ص) برای جنگ با اهل مکه در عام الفتح استنفر می کردند؛ پیامبر (ص) در

پیامبر (ص) در بعد ساماندهی (به نقلی) نیروها را به گردانها (کتاب) تقسیم کرد و فرماندهی آنها را نیز بر عهده افرادی گذاشت.

در اعتصام به حبل الله، میتوان تک تک به حبل الله اعتصام پیدا کرد، این را اسلام توصیه نمیکند؛
وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا؛ همه با هم به حبل الهی تمسک کنید، با هم باشید.

۱۳۹۴/۴/۲۷ رهبر انقلاب اسلامی

سیره پیامبر در تحکیم وحدت امت اسلامی

«محمد(ص) یک نفر عرب ساده، قبایل پراکنده کوچک و برهنه و گرسنه کشور خودش را مبدل به یک جامعه فشرده و با انضباط نمود و در میان ملل روی زمین آنها را با صفات و اخلاق تازه ای معرفی کرد و در کمتر از سی سال این راه و روش امپراطور قسطنطنیه را مغلوب کرد و سلاطین ایران را از بین برد، سوریه و بین النهرین را تسخیر کرد و دامنه فتوحاتش را از اقیانوس اطلس تا کرانه دریای خزر و تارود سیحون بسط داد». (الفصول المهمه فی اصول الائمه)

یکی از مهم ترین عوامل عزتمندی و اقتدار ملت ها در همه عرصه ها وحدت است.

حضرتش از تشنت و پراکندگی جلوگیری و با ایجاد اتحاد سیاسی در جامعه اولین گام در مسیر تحقق "امت واحد" را برداشتند.

راهبرد سیاسی

پیامبر اکرم (ص) تلاش وافر به ایجاد وحدت و یگانگی در میان مسلمانان داشت، حضرتش از تشنت و پراکندگی جلوگیری و با ایجاد اتحاد سیاسی در جامعه اولین گام در مسیر تحقق "امت واحد" را برداشتند. ایشان در مدت زمان کوتاهی توانستند میان قبایلی که بیش از یکصد سال جنگ و خونریزی و اختلاف در میان آنها جریان داشت، صلح و صفا ایجاد کنند و با اتحاد آنها جبهه نیرومندی در مدینه به وجود آورد. جان دیون پورت دانشمند معروف انگلیسی مینویسد:

رسول گرامی اسلام پیمان هایی منعقد کردند که تأثیر به سزایی در تقویت پایه های حکومت داشت.

رسول گرامی اسلام پیمان هایی منعقد کردند که تأثیر به سزایی در تقویت پایه های حکومت داشت. پیمان اول با مردم مدینه اعم از مسلمان و غیر مسلمان بود. (انوار درخشان) و پیمان دوم پیمان برادری میان مسلمانان اعم از مهاجرین و

پیامبر (ص) افرادی مانند: "زید بن حارثه" را فرمانده سپاه اسلام و "بلال حبشی" را مؤذن ویژه قرار میدهد و از "سلمان فارسی" تجلیل میکند و به او مقام و منزلت والامی بخشد

۹- بیعت با مردم در برقراری و تثبیت پیوند سیاسی مردم با رهبری

۱۰- تقسیم وظایف و تکالیف سیاسی و حکومتی بین افراد که حاکی از برقراری نظام اداری و تشکیلاتی بوده است. (تاریخ الامم والملوک)

راهبرد فرهنگی

پیامبر گرامی اسلام با نفی نژاد پرستی، قومیت گرایی و تبعیض های ناروا و ناپسند از راهبردهای فرهنگی خود را عملیاتی کرد. در اسلام ملیت و قومیت هیچ اعتباری ندارد، بلکه این دین است که به همه ملت ها و اقوام مختلف جهان با یک چشم مینگرد و از آغاز دعوت، اسلام به مکتب و قوم خاص اختصاص نداشته است، بلکه در تلاش بود که با روش های مختلف ریشه ملیت پرستی و تفاخرات قومی را از بیخ و بن برکند.

پیامبر (ص) افرادی مانند: "زید بن حارثه" را فرمانده سپاه اسلام و "بلال حبشی" را مؤذن ویژه قرار میدهد و از "سلمان فارسی" تجلیل میکند و به او مقام و منزلت والا میبخشد و در این رابطه میفرماید: کلکم لآدم و آدم من تراب، لیس لعربی علی عجمی فضل الا بالتقوی، همه شما از نسل آدم هستید و آدم از خاک است. عرب را بر عجم برتری نیست مگر به تقوایش. (اصول کافی) تا به این ترتیب هم با تبعیض های

مؤمنان با هم بردارند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یکپارچه اند.

موجود به مبارزه برخیزد و هم به تدریج ارزش تقوا را به عنوان ملاک منصب ها و منزلت های اجتماعی معرفی نماید. قرآن کریم نیز به این امر اشاره دارد: «ان اکر مکم عند الله اتقاکم...» (حجرات: ۱۳)؛ قطعاً گرامیترین شما در نزد خداوند با تقواترین شماست. پیامبر اکرم (ص) در این باره می - فرماید: «المسلمون إخوة لافضل لأحد علی أحد إلا بالتقوی؛ مسلمانان با هم بردارند و هیچ کس بر دیگری برتری ندارد، جز به تقوی. (جامع احادیث الشیعه) همچنین ضمن حدیث دیگری میفرماید: المؤمنون إخوة تکافوا دماؤهم و هم ید علی من سواهم؛ مؤمنان با هم بردارند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یکپارچه اند. (تاریخ الامم والرسل والملوک) بدین سان آن حضرت را منادی به حق مساوات دانسته اند. بنابراین رعایت تساوی و عدالت توسط پیامبر (ص) و آله که در برابر ظلم و تبعیض های رایج قرار داشت، از مؤثرترین راه کارهای ایجاد وحدت اسلامی در جامعه آسیب دیده آن روزگار بود.

جان دیون پورت دانشمند معروف انگلیسی مینویسد: "محمد (ص) یک نفر عرب ساده، قبایل پراکنده کوچک و برهنه و گرسنه کشور خودش را مبدل به یک جامعه فشرده و با انضباط نمود و در میان ملل روی زمین آنها را با صفات و اخلاق تازه ای معرفی کرد"

انصار بود. در ماده اول پیمان عمومی ساکنین مدینه به آزادی اهل شهر در انتخاب مذهب تصریح کردند و بر وحدت همه ساکنین مدینه اعم از مسلمان و یهودی در برابر دشمنان تاکید میکند.

تشکیل نظام واحد سیاسی به عنوان مهم ترین عامل ایجاد وحدت اسلامی است، جامعه ای اسلامی نیز بدون رهبر واحدی معناست. لذا پیامبر (ص) با تشکیل حکومت و تعیین رهبری بر این بود تا مردم از فرقه فرقه بودن و صحرانشینی درآیند و در یک جامعه واحد و در کنار هم زندگی کنند.

بخشی از خط مشی و سیاست های اصولی پیامبر (ص) با انگیزه تحکیم وحدت امت اسلامی در عربستان عبارت است از:

۱- تشکیل نظام واحد سیاسی به عنوان مهم ترین عامل ایجاد وحدت اسلامی است، جامعه ای اسلامی نیز بدون رهبر واحد بی معناست. لذا پیامبر (ص) با تشکیل حکومت و تعیین رهبری بر این بود تا مردم از فرقه فرقه بودن و صحرانشینی درآیند و در یک جامعه واحد و در کنار هم زندگی کنند. ایشان فرمایند: الجماعة رحمة و الفرقة عذاب (انسان ۲۵۰ ساله)

پیامبر گرامی اسلام با نفی نژاد پرستی، قومیت گرایی و تبعیض های ناروا و ناپسند از راهبردهای فرهنگی خود را عملیاتی کرد.

۲- مبارزه با مشرکان و دشمنان ستیزه جوی اسلام، مانند یهودیان

۳- برائت از مشرکان و ایجاد محدودیت برای آنها و نیز فرمان تطهیر قاطع جامعه اسلامی از شرک و بت پرستی

۴- دستور ویران سازی مسجد ضرار برای جلوگیری از تفرقه افکنی

۵- دستور پیامبر اکرم (ص) به هجرت تمامی مسلمانان از مکه به مدینه.

۶- انتخاب نمایندگان و کارگزاران حکومتی در ماجرای بیعت عقبه

۷- تنظیم و اجرای عهدنامه ها و معاهدات بین گروه های مختلف در مدینه و نیز برقراری پیمان مؤاخات بین مسلمانان.

۸- اجرای احکام سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مانند اخذ زکات و مصرف آن، فرمان جهاد و دفاع از سرزمین اسلامی

اسلام علیک حبیبنا فرین محمد الصلوات

زندگینامه امام جعفر صادق (ع)

محدوده نارضایی از حکومت موجود، عدم مشروعیت آن و ادعای امامت و رهبری اسلام در خانواده رسول خدا (ص) بود. از نظر امام صادق (ع) تعرض نظامی علیه حاکمیت، بدون فراهم آوردن مقدمات لازم، که مهمترینش کار فرهنگی بود، جز شکست و نابودی نتیجه دیگر نداشت. چنانکه در جریان حرکتی که زید بن علی و پس از آن یحیی بن زید در خراسان به آن دست زدند، بنی عباس بیشترین بهره را برده و در عمل، خود را به عنوان مصداق شعار «الرضا من آل محمد» تبلیغ کردند.

در منابع روایی در زمینه ویژگی‌های اخلاقی امام صادق (ع) گزارش‌هایی از زهد، انفاق، علم فراوان، عبادت بسیار و تلاوت قرآن آمده است.

نتیجه کار بعدها معلوم شد؛ زیرا فقه جعفری، بنیانگذار تشیع نیرومندی گشت که روز به روز اوج بیشتری گرفت؛ اما زیدیه که منحصرأ در خط سیاست بود، رو به افول گذاشتند.

خصوصیات اخلاقی امام صادق (ع)

در منابع روایی در زمینه ویژگی‌های اخلاقی امام صادق (ع) گزارش‌هایی از زهد، انفاق، علم فراوان، عبادت بسیار و تلاوت قرآن آمده است. محمد بن طلحه امام صادق (ع) را از بزرگترین افراد اهل بیت، دارای علم فراوان، بسیار اهل عبادت و زهد و تلاوت قرآن توصیف کرده است. مالک بن انس از ائمه فقهی اهل سنت گفته است: «در مدتی که پیش امام صادق (ع) می‌رفتم، همیشه او را در یکی از سه حالت نماز خواندن، روزه‌داری و ذکر گفتن دیده‌ام».

روایت‌هایی از انفاق‌های آشکار و پنهان امام صادق (ع) نقل شده است. به نوشته کتاب کافی، او شب‌ها مقداری نان و گوشت و پول در کیسه می‌ریخت و به صورت ناشناس به در خانه تهیدستان شهر می‌برد و میان آنها تقسیم می‌کرد. ابو جعفر خنعمی نقل کرده است که امام صادق (ع) کیسه پولی را به او داد و از او خواست آن را به فردی از بنی‌هاشم بدهد و نگوید که چه کسی آن را فرستاده است.

ابو جعفر خنعمی نقل کرده است که امام صادق (ع) کیسه پولی را به او داد و از او خواست آن را به فردی از بنی‌هاشم بدهد و نگوید که چه کسی آن را فرستاده است.

امام جعفر صادق (ع)، ششمین پیشوای شیعیان در هفدهم ربیع‌الاول متولد شدند حضرت در طول زندگی مبارک خود نهضت علمی و فرهنگی بزرگی را شروع نمود و پایه‌های علمی مکتب شیعه را محکم کند تا جایی که از مذهب شیعه اثنی عشری با عنوان «مذهب جعفری» و از آن حضرت با عنوان رئیس این مذهب یاد می‌شود.

فعالیت‌های علمی

در دوران امامت امام صادق (ع)، به علت ضعف حکومت اموی، آزادی بیشتری برای ابراز عقیده به وجود آمد و بحث‌های علمی بسیاری در موضوعات مختلف در گرفت. این آزادی علمی و دینی، سبب شد تا شاگردان امام آزادانه در مباحث علمی شرکت کنند.

در دوران امامت امام صادق (ع)، به علت ضعف حکومت اموی، آزادی بیشتری برای ابراز عقیده به وجود آمد و بحث‌های علمی بسیاری در موضوعات مختلف در گرفت.

ابان بن تغلب گزارش کرده است که مردم در مسجد از او سؤالات فقهی‌شان را می‌پرسیدند. امام صادق (ع) با استفاده از این فرصت، روایات فراوانی در زمینه‌های گوناگون فقه، کلام و... بیان کرد. به گفته ابن حجر هیتمی، مردم از او دانش‌های فراوان نقل می‌کردند و آوازه او به همه جا رسیده بود. ابو بحر جاحظ هم نوشته است دانش و فقه او دنیا را پر کرده بود. حسن بن علی و شاء هم گفته است که نهصد نفر را در مسجد کوفه دیده است که از امام صادق (ع) حدیث نقل می‌کردند.

مناظرات علمی

در متون حدیثی شیعه، مناظرات و گفتگوهای میان امام صادق (ع) و متکلمان مذاهب دیگر و نیز برخی از منکران وجود خدا نقل شده است.

امام صادق (ع) با استفاده از این فرصت، روایات فراوانی در زمینه‌های گوناگون فقه، کلام و... بیان کرد. به گفته ابن حجر هیتمی، مردم از او دانش‌های فراوان نقل می‌کردند و آوازه او به همه جا رسیده بود.

بنیان‌گذاران تشیع جعفری

سیاست امام صادق (ع) کار فرهنگی در جهت پرورش اصحابی بود که از نظر فقهی و روایی از بنیان‌گذاران تشیع جعفری به شمار آمده‌اند. تلاش‌های سیاسی امام در برابر قدرت حاکمه در آن وضعیت، در

سیاست امام صادق (ع) کار فرهنگی در جهت پرورش اصحابی بود که از نظر فقهی و روایی از بنیان‌گذاران تشیع جعفری به شمار آمده‌اند.

هفته وحدت و سالروز ولادت پیامبر گرامی اسلام (ص)

هفته درس آموزی از کلاس معلم بشریت، حضرت ختمی مرتبت (ص) است که بر برکت میلادش، چهره جهان دگرگون شد و شرک ها و نفاق ها به یکرنگی گرایید و خصومت های چندین ساله اوص و خزرج به «اخوت اسلامی» مبدل گشت و مهاجر و انصار، برادر شدند و عرب و عجم و سیاه و سفید، یار و برادر گشتند.

وحدت توصیه الهی در قرآن کریم

قرآن تاکید بر وحدت مسلمانان و یکپارچگی آنان دارد. از نظر عقل و منطق هم، کسانی که خداوند را، پیامبرش را و کتاب پیامبر را قبول

قرآن تاکید بر وحدت مسلمانان و یکپارچگی آنان دارد. از نظر عقل و منطق هم، کسانی که خداوند را، پیامبرش را و کتاب پیامبر را قبول دارند؛ باید در یک جبهه واحد باشند.

دارند؛ باید در یک جبهه واحد باشند. هر کتاب آسمانی مسلمانان، به همان اندازه که بر روی وحدت آنان تاکید شده، از تفرقه و جدایی میان مسلمانان نهی شده است. قرآن کریم می فرماید: **وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا (آل عمران/ ۱۰۳)** همگی به رشته دین خدا چنگ زده، به راه های متفرق نروید و به یاد آرید این نعمت بزرگ خدا را که شما با هم دشمن بودید و خدا در دل های شما الفت و مهربانی انداخت و به لطف خداوند همه، برادر دینی یکدیگر شدید، و در صورتی که در پرتگاه آتش بودید، خدا شما را نجات داد.

اتحاد را می توان، نخ تسییحی دانست که مهره ها را در کنار هم نگه و ارتباط منظمی بین آنها برقرار می سازد و آنها را از پراکندگی، دورافتادگی و گم شدن حفظ می کند

اتحاد را می توان، نخ تسییحی دانست که مهره ها را در کنار هم نگه و ارتباط منظمی بین آنها برقرار می سازد و آنها را از پراکندگی، دورافتادگی و گم شدن حفظ می کند و اگر این نخ پاره شود، انسجام مهره ها گسسته می شود و هر کدام به جایی خواهد رفت.

پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد (ص)، آخرین پیامبر الهی در جامعه مُشرک شبه جزیره عربستان به دنیا آمد. محدثان و مورخان بر این قول اتفاق دارند که تولد پیامبر، در ماه «ربیع الاول» بوده، محدثان شیعه ولادت حضرت را روز جمعه، هفدهم و اهل تسنن ولادت آن حضرت را روز دوشنبه دوازدهم ربیع الاول می دانند.

هفته وحدت و همدلی

ایران پرچم دار وحدت مسلمین فاصله میان این دوازدهم ربیع الاول و هفدهم ربیع الاول به عنوان «هفته وحدت» نامیده است.

ایران پرچم دار وحدت مسلمین فاصله میان این دوازدهم ربیع الاول و هفدهم ربیع الاول به عنوان «هفته وحدت» نامیده است.

در هفته وحدت که بر محور پیامبر وحدت آفرین و ولادت خجسته او شکل گرفته است. میثاق ها مستحکم و پیمان ها، استوارتر می گردد و خون ها در هم می جوشد و دست ها و بازوها در هم قرار می گیرد و چهره ها بر یکدیگر لبخند پیروزی و صفا می زند، همه اقشار باهم اند و امت اسلامی سرود وحدت، سر می دهند.

هفته وحدت که بر محور پیامبر وحدت آفرین و ولادت خجسته او شکل گرفته است. میثاق ها مستحکم و پیمان ها، استوارتر می گردد و خون ها در هم می جوشد

هفته درس آموزی از کلاس معلم بشریت، حضرت ختمی مرتبت (ص) است که بر برکت میلادش، چهره جهان دگرگون شد و شرک ها و نفاق ها به یکرنگی گرایید و خصومت های چندین ساله اوص و خزرج به «اخوت اسلامی» مبدل گشت و مهاجر و انصار، برادر شدند و عرب و عجم و سیاه و سفید، یار و برادر گشتند. نعمت الهی در سایه میلاد پیامبر نور، بر مردم تکمیل شد و مردم «راه» را از «چاه» باز شناختند و در سایه هدایت های آن رسول وحدت و برادری، از «ضلالت» به «هدایت» و از «ظلمت» به «نور» و از «تفرقه» به «وفاق» رسیدند. اکنون نیز که پیش از چهارده قرن از آن تاریخ می گذرد، هم خاطره آن میلاد، شکوه آفرین و الفت بخش است، هم «وحدت» به صورت یک نیاز اساسی برای امت محمدی (ص)، چهره می نماید.

حکمت نبوی
The Prophet of
Mercy

تجاوز نظامی عراق به جمهوری اسلامی ایران

در آذر ۱۳۵۰ عراق به قصد تسلط بر اروند روابط خود را با ایران قطع و در اتحادیه عرب و سازمان ملل دست به اقدام تبلیغاتی علیه ایران زد و هزاران ایرانی مقیم عراق را اخراج کرد. در برابر آن، ایران از کردهای عراقی درگیر با دولت این کشور حمایت کرد و برخوردهای مرزی میان ارتش‌های دو کشور روی داد، اما در ۱۵ اسفند ۱۳۵۳ در اجلاس سران اوپک در الجزایر محمدرضا پهلوی، شاه ایران با صدام حسین، معاون احمد حسن البکر، رئیس‌جمهور عراق، به گفتگو نشست و پس از توافق بر سر مرز آبی، اعلامیه مشترکی صادر شد و طرفین متعهد شدند مرزهای خود را بر اساس خط "تالوگ"، تعیین و بر مرزهای هم نظارت کنند و عهدنامه حسن همجواری و تعیین مرز مشترک در ۲۳ خرداد ۱۳۵۴ ش/۱۳ ژوئن ۱۹۷۵ م در الجزایر میان دو کشور امضا شد؛ و نیم‌طرف شرقی اروندرود از آن ایران اعلام شد.

تمایل حزب بعث عراق به توسعه طلبی و انگیزه قوی حکومت عراق برای تشکیل دولت ملی-عربی، با ضمیمه کردن منطقه خوزستان ایران به عراق و قدرت طلبی مشهود صدام حسین، مهم‌ترین علل اقدامات دولت عراق بر ضد ایران بود

علل تجاوز صدام

به‌طور کلی، تمایل حزب بعث عراق به توسعه‌طلبی و انگیزه قوی حکومت عراق برای تشکیل دولت ملی-عربی، با ضمیمه کردن منطقه خوزستان ایران به عراق و قدرت‌طلبی مشهود صدام حسین، مهم‌ترین علل اقدامات دولت عراق بر ضد ایران بود؛ هرچند بهانه‌های دیگری نیز مطرح می‌شد. نگرانی‌های دولتهای منطقه از شرایط جدید ایران پس از انقلاب اسلامی و به‌مخاطره افتادن منافع و امتیازات دولتهای بزرگ غربی در منطقه و از سوی دیگر، نوپایی حکومت جدید ایران و آماده نبودن قوای نظامی برای مقابله با حملات مرزی نیز در تصمیم‌گیری دولت بعث عراق برای حمله به ایران مؤثر بوده است.

جزایر سه گانه

در جریان اعمال حاکمیت ایران بر جزایر سه گانه تنب بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی، عراق روابط دیپلماتیک خود را با ایران قطع کرد و از اتحادیه عرب خواست تا آنان نیز چنین کنند. درخواستی که از سوی اتحادیه عرب رد شد. عراق همچنین اعتراض رسمی‌ای به سازمان ملل نوشت که توسط این سازمان نادیده گرفته شد. عراقی‌ها دست به اخراج ۷۰،۰۰۰ ایرانی تبار ساکن عراق زدند. در سال ۱۹۷۴ تنش در روابط دو کشور به اوج خود رسید و درگیری‌های نظامی مرزی پراکنده کم‌کم به جنگی تمام عیار تبدیل شد. روابط ایران و عراق از سال ۱۳۴۸ تا پیش از جنگ نیز به شدت تیره و تار بوده و پیش از انقلاب ایران ۱۰۴ مورد درگیری و

جنگ ایران و عراق که در ادبیات جمهوری اسلامی با نام جنگ تحمیلی و دفاع مقدس؛ در عراق با نام قادسیه صدام، در منابع عربی جنگ اول خلیج فارس و در منابع غربی Iran-Iraq war، از آن یاد می‌شود طولانی‌ترین جنگ متعارف سده بیستم میلادی و دومین جنگ طولانی این قرن پس از جنگ ویتنام بود که نزدیک به هشت سال به طول انجامید.

طولانی‌ترین جنگ متعارف سده بیستم میلادی و دومین جنگ طولانی این قرن پس از جنگ ویتنام بود که نزدیک به هشت سال به طول انجامید.

جنگ در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ (۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰) با حمله هوایی عراق به ده فرودگاه و حمله نیروی زمینی عراق در تمام مرزها شروع شد.

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ تا ۲۹ تیر ۱۳۶۷) به بهانهٔ مردود دانستن توافق الجزایر و در واقع به دلیل تصور رژیم بعث از ضعف دولت ایران در شرایط ابتدایی انقلاب اسلامی روی داد.

غافلگیری و کمبود نیرو و مهمات ایران، تحولات سال نخست جنگ را به سود عراق پیش برد؛ اما با ساماندهی نیروهای ایران، در فاصلهٔ کمتر از یک سال، صحنه جنگ عوض شد.

غافلگیری و کمبود نیرو و مهمات ایران، تحولات سال نخست جنگ را به سود عراق پیش برد؛ اما با ساماندهی نیروهای ایران، در فاصلهٔ کمتر از یک‌سال، صحنه جنگ عوض شد. امام‌خمینی مقابله ایران با حملهٔ عراق را دفاع مقدس نامید و این جنگ را جنگ حق و باطل و تقابل اسلام و کفر دانست که موجب ایجاد روحیه سلحشوری و تعاون در میان مردم شد.

پیشینه اختلافات مرزی ایران و عراق

اروندرود از به هم پیوستن دو رود دجله و فرات به وجود می‌آید و طول آن نود کیلومتر و بخش اعظم آب آن از رودخانه‌های ایران به‌ویژه رود کارون تأمین می‌شود. در تیر ۱۳۱۶ ش/۱۹۳۷ م، عهدنامه‌ای میان وزیر امور خارجه وقت عراق و وزیر امور خارجه ایران امضا شد و در سال ۱۳۱۷ ش/۱۹۳۸ م به تصویب مجالس دو کشور رسید و اسناد آن میان دو کشور مبادله شد. در این عهدنامه پروتکل ۱۹۱۳ م و صورت جلسات کمیسیون تحدید ۱۹۱۴ م مبنای تعیین مرز زمینی دو کشور قرار گرفت و برای نخستین بار به واژه تالوگ (خط القعر) برای منطقه اروند اشاره شد.

با ریاست جمهوری عبدالکریم قاسم در سال ۱۳۳۷ ش/۱۹۵۸ م در عراق، دوباره اختلافات مرزی بر سر اروندرود زنده شد و موضوع به شورای امنیت سازمان ملل کشیده شد.

بر پابندی خود به توافق الجزایر تأکید کرد؛ ولی صدام حسین رئیس‌جمهور عراق که در ۲۵ تیر ۱۳۵۸ به جای حسن البکر نشست، از قرارداد الجزایر ابراز ناخرسندی کرد و در ۲۶

امام خمینی انگیزه اصلی تجاوز وی به ایران را نگرانی از کفر در برابر اسلام دانست. و یادآوری کرد نگرانی و ترس دشمنان از اتحاد مسلمانان و برقراری حکومت اسلامی است.

شهریور ۱۳۵۹ در جلسه فوق‌العاده مجمع ملی عراق با پوشیدن لباس فرمانده کل قوا طی سخنرانی مفصلی لغو موافقت‌نامه الجزایر و قراردادهای وابسته به آن و حاکمیت انحصاری عراق بر اروندرود را اعلام و ایران را رسماً تهدید به جنگ کرد. دولت بعثی عراق یک روز پس از نامه‌ای که در ۳۰ شهریور ۱۳۵۹ به هشت شخصیت و سازمان جهانی نوشت، حمله سراسری به خاک ایران را آغاز کرد.

صدام حسین که آرزوی رهبری عرب‌ها و ژاندارمی منطقه خلیج فارس را در سر داشت؛ در صدد تجزیه و اشغال ایران به‌ویژه خوزستان و مقابله با انقلاب اسلامی در ایران بود. امام خمینی انگیزه اصلی تجاوز وی به ایران را نگرانی از کفر در برابر اسلام دانست. و یادآوری کرد نگرانی و ترس دشمنان از اتحاد مسلمانان و برقراری حکومت اسلامی است.

جنگ بین ایران و عراق اتفاق افتاد که در برخی از آن‌ها از جمله در درگیری ۲۱ بهمن ۱۳۵۲ صدها تن از دو طرف کشته و زخمی شدند. در سال ۱۳۵۳ ده درگیری نظامی بین ایران و

صدام حسین رئیس‌جمهور عراق که در ۲۵ تیر ۱۳۵۸ به جای حسن البکر نشست، از قرارداد الجزایر ابراز ناخرسندی کرد و در ۲۶ شهریور ۱۳۵۹ در جلسه فوق‌العاده مجمع ملی عراق با پوشیدن لباس فرمانده کل قوا طی سخنرانی مفصلی لغو موافقت‌نامه الجزایر و قراردادهای وابسته به آن و حاکمیت انحصاری عراق بر اروندرود را اعلام و ایران را رسماً تهدید به جنگ کرد.

عراق روی داد که در آن‌ها هواپیماهای جنگی حضور داشتند. معروف است که شاه در همین سال در جواب به این سؤال که «چرا این قدر هلیکوپتر کبرا می‌خرید؟» پاسخ داده بود: «از همسایه‌ام سؤال کنید که چرا این قدر تانک می‌خرد، من برای هر تانک عراقی یک کبرا می‌آماده می‌کنم.» تنش به قدری بالا گرفت که کورت والدهایم دبیرکل سازمان ملل متحد ناچار به مداخله و اعزام نماینده ویژه به مرزهای دو کشور کرد.

لغو موافقت‌نامه الجزایر و شروع تجاوز

جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی،

زمینه‌ها و مقدمات تجاوز

شرایط برای دست یابی قدرت طلبانه فراهم است.

داخلی جمهوری عراق، پناه دادن به عناصر مخالف عراق از اولین روزهای سرنگونی حکومت پهلوی، دخالت در امنیت داخلی عراق، سوءاستفاده از روابط حسن هم‌جواری، تعدی به سرزمین عراق و قصور در بازگرداندن سرزمینهایی از عراق که تحت تصرف ایران است. عراقی‌ها در تحلیل خود به این نتیجه رسیده بود که با بهم ریختگی ارتش و وجود بحران‌های داخلی ایران در آغاز انقلاب اسلامی، از جمله شورش‌های قومی در مناطق مرزی به‌ویژه در خوزستان، کردستان و درگیری‌های داخلی ایجادشده به دست سازمان مجاهدین خلق و آماده‌نبودن نیروهای نظامی، جوان‌بودن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، درگیربودن بخش مهمی از نیروهای نظامی و انتظامی با تجزیه‌طلبان کردستان شرایط برای دست یابی قدرت طلبانه فراهم است.

باور عمومی در میان مقامات عراقی ایجاد کرد که پس از انقلاب، ایران دچار ضعف شده و برای عراق فرصت مناسبی فراهم آورده تا توازن قبلی قوا در خلیج فارس را با یک حمله نظامی برهم زده

بحرانهای مذکور این باور عمومی در میان مقامات عراقی ایجاد کرد که پس از انقلاب، ایران دچار ضعف شده و برای عراق فرصت مناسبی فراهم آورده تا توازن قبلی قوا در خلیج فارس را با یک حمله نظامی برهم زده و هم‌زمان راه‌حل جدیدی برای مشکلات عراق با شیعیان جنوب و کردهای شمال این کشور جلوی پای آنان بگذارد. تصور حاکمان عراق از ضعف قوای ایران تأثیر زیادی بر تصمیم صدام حسین برای جنگ گذاشت. وی تصور می‌کرد ارتش ایران از هم پاشیده و توان مقابله با ارتش عراق را ندارد. اطلاعات فراریان از

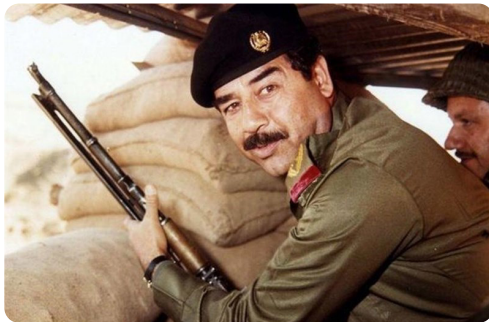
باروی کارآمدن صدام حسین، و کناره‌گیری حسن البکر از ریاست جمهوری عراق در ۲۵ تیر ۱۳۵۸/۱۶ ژوئیه ۱۹۷۹، فعالیتهای دولت بعث در خوزستان و کردستان افزایش یافت و گروه‌ها و جریانات سیاسی وابسته به عراق سازماندهی شدند و تشکیلات خود را به داخل ایران منتقل کردند.

دولت عراق تبلیغات گسترده‌ای بر ضد ایران کرد مبنی بر ضرورت خروج نیروهای ایران از سه جزیره ایرانی ابوموسی و تنب بزرگ و تنب کوچک، و نیز درگیریهای مرزی را تشدید نمود

دولت عراق تبلیغات گسترده‌ای بر ضد ایران کرد مبنی بر ضرورت خروج نیروهای ایران از سه جزیره ایرانی ابوموسی و تنب بزرگ و تنب کوچک، و نیز درگیریهای مرزی را تشدید نمود به طوری که تا ۳۱ شهریور ۱۳۵۹/۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰، ۶۳۶ بار مرزهای ایران مورد تجاوز عراق قرار گرفت. عراق در صحنه بین‌المللی نیز برضد جمهوری اسلامی ایران تبلیغات گسترده‌ای کرد.

عراقی‌ها در تحلیل خود به این نتیجه رسیده بود که با بهم ریختگی ارتش و وجود بحران‌های داخلی ایران در آغاز انقلاب اسلامی، از جمله شورش‌های قومی

هم‌زمان، دولت عراق در ۲۶ شهریور ۱۳۵۹/۱۷ سپتامبر ۱۹۸۰ با تسلیم یادداشتی رسمی به سفارت جمهوری اسلامی ایران در بغداد، اعلام کرد که اعلامیه الجزایر و عهدنامه‌های مربوط به مرز مشترک و حسن هم‌جواری و سه پروتکل و پیوسته‌های آن و دیگر موافقت‌نامه‌ها و یادداشت‌های انضمامی به این عهدنامه را یکجا و یک‌جانبه فسخ کرده است. دولت عراق دلیل اتخاذ این تصمیم را چنین اعلام کرد: نقض مُفاد قرارداد الجزایر از سوی ایران و دخالت مداوم ایران در امور

۱۳۵۸ در خوزستان منجر به تیرگی بیشتر روابط و فراخواندن سفرای دو کشور شد. عراق برای ارزیابی توان دفاعی ایران و فراهم کردن مقدمات حمله به ایران، حمله‌های محدودی را در مناطق مرزی آغاز کرد و در فروردین و اردیبهشت ۱۳۵۸ به آن شدت داد در تابستان ۱۳۵۸ نیروهای هوایی عراق به‌طور مکرر به مرزهای جنوب و غرب ایران تجاوز و تیراندازی کردند این تجاوزها با تشدید سیاست‌های خصومت آمیز آمریکا علیه ایران بیشتر شد. ایران از فروردین ۱۳۵۸ تا ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، حدود ۲۸۹ مورد تجاوز مرزی عراق به ایران را ثبت کرد و وزارت خارجه ایران یادداشت‌های اعتراض آمیزی برای دولت عراق فرستاد و مطلب را به نمایندگان سیاسی یا مقامات عراقی منعکس کرد

حمله‌های ایدایی عراق در آغاز سال ۱۳۵۹ تشدید شد و دولت عراق افزون بر دخالت در امور ایران، ایرانیانی را که تابعیت عراق داشتند، به اتهام‌های واهی اخراج و اقوام ایرانی را به شورش علیه

ایران از فروردین ۱۳۵۸ تا ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، حدود ۲۸۹ مورد تجاوز مرزی عراق به ایران را ثبت کرد

دولت و تجزیه‌طلبی دعوت کرد. از آغاز شهریور ۱۳۵۹ شهرهای مرزی از جمله قصر شیرین، سومار، مهران، آبادان و خرمشهر به‌طور متناوب زیر آتش سلاح‌های سبک و سنگین عراق قرار گرفتند. در ۲۶ شهریور ۱۳۵۹ صدام حسین قرارداد مرزی الجزایر را در مجلس عراق و برابر دیدگان مجامع بین‌المللی به‌طور یک‌جانبه لغو و آن را پاره کرد.

شرایط حاکم بر نظام بین‌المللی و همسو نبودن انقلاب اسلامی با اهداف ابرقدرت‌های شرق و غرب و نیز هراس دولت‌های عرب خلیج فارس از صدور انقلاب به این کشورها مشوق‌های صدام حسین برای حمله به ایران بود

ایران، وی را متقاعد کرد که با ضربات هوایی و حمله وسیع زرهی، ارتش ایران به زانو در خواهد آمد ایرانیان مخالف انقلاب نیز اطلاعات نظامی بسیاری را در اختیار عراق گذاشتند. عراق از نظر اقتصادی نیز در اوج بود و دومین تولیدکننده مهم نفت اوپک به‌شمار می‌رفت از طرف دیگر شرایط حاکم بر نظام بین‌المللی و همسو نبودن انقلاب اسلامی با اهداف ابرقدرت‌های شرق و غرب و نیز هراس دولت‌های عرب خلیج فارس از صدور انقلاب به این کشورها مشوق‌های صدام حسین برای حمله به ایران بود دو ماه پیش از آغاز جنگ، صدام حسین و زیبایی‌گر برژنفسکی در عمان با یکدیگر دیدار کردند. باور بنی صدر این بود که برژنفسکی در این ملاقات به صدام اطمینان داده که ایالات متحده مخالفتی با الحاق خوزستان به عراق ندارد.

عراق با متهم کردن ایران به دخالت در امور داخلی عراق و ایجاد جنگ روانی و تقویت روحیه ملی‌گرایی عرب‌ها، زمینه را برای هجوم به ایران فراهم آورد.

عراق با متهم کردن ایران به دخالت در امور داخلی عراق و ایجاد جنگ روانی و تقویت روحیه ملی‌گرایی عرب‌ها، زمینه را برای هجوم به ایران فراهم آورد. عراق در صحنه بین‌المللی نیز علیه ایران تبلیغات فراوانی کرد. دستگیری شماری از جاسوس‌های عراق در فروردین

قلمرو تجاوز

در اولین روز حمله سراسری دشمن به خاک جمهوری اسلامی ایران، نیروهای عراقی به پاسگاه‌های مرز مشترک با ایران از آبادان تا شمال قصر شیرین هجوم آوردند و با پشتیبانی آتش توپخانه و بمباران هوایی، بسیاری از پاسگاه‌ها را تصرف یا محاصره کرده، پیشروی به سوی نقاط سوق الجیشی را شروع کردند.

در تهاجم عراق نیروی زمینی این کشور از سه محور شمالی، جنوبی و میانی وارد ایران شد.

هوایماهای دشمن نیز بعد از ظهر، هجوم به شهرها و مناطق استراتژیک را آغاز کردند و تا قبل از تاریکی شب، با تجاوز به ۱۹ شهر، فرودگاه‌ها و پایگاه‌ها را هدف قرار دادند. همچنین درگیری‌هایی بین نیروهای دریایی خودی و دشمن در اروندرود و خلیج فارس رخ داد که از جمله نتایج آن غرق چهار فروند ناوچه موشک انداز عراقی بود. در حملات هوایی عراق ۱۹۲ فروند هوایمای جنگنده به مراکز نظامی و فرودگاه‌های چندین شهر از جمله پالایشگاه و فرودگاه مهرآباد تهران حمله کردند. سیدعلی خامنه‌ای که نماینده امام خمینی در شورای عالی دفاع بود، مردم را در جریان تجاوز عراق قرار داد.

در همان روزهای نخست، بخش‌هایی از پنج استان مرزی کشور (خوزستان، ایلام، کرمانشاه، آذربایجان غربی و کردستان) و ده تا پانزده هزار کیلومتر مربع از سرزمین ایران به اشغال عراق درآمد. همچنین شهرهای نفت‌شهر، قصر شیرین، مهران، سومار، فکه، بستان، هویزه، موسیان، نوسود و بیش از سه هزار روستا اشغال شدند.

در تهاجم عراق نیروی زمینی این کشور از سه محور شمالی، جنوبی و میانی وارد ایران شد. سپاه یکم عراق از محور کردستان و آذربایجان غربی حمله کرد و ارتفاعات مشرف بر شهرهای مریوان و بانه و پیرانشهر و سردشت و پاوه را به اشغال خود درآورد. سپاه دوم عراق از سمت کرمانشاه و ایلام وارد ایران شد و سپاه سوم که نیمی از ارتش عراق را تشکیل می‌داد از خوزستان وارد کشور گردید. و در همان روزهای نخست، بخش‌هایی از پنج استان مرزی کشور (خوزستان، ایلام، کرمانشاه، آذربایجان غربی و کردستان) و ده تا پانزده هزار

کیلومتر مربع از سرزمین ایران به اشغال عراق درآمد. همچنین شهرهای نفت‌شهر، قصر شیرین، مهران، سومار، فکه، بستان، هویزه، موسیان، نوسود و بیش از سه هزار روستا اشغال شدند. غافلگیری، کمبود نیرو و جنگ‌افزار و مهمات، به پیشروی مهاجمان سرعت داد. سران حزب بعث عراق به گمان خود قدرت ایران را تمام‌شده تلقی کرده و کمر ایران را شکستند. و تبلیغات عراق در تجاوز به ایران در صدر محافل خبری و رسانه‌های غربی جای گرفت. آبادان محاصره شد و خرمشهر پس از مقاومتی ۳۴ روزه در ۴ آبان ۱۳۵۹ به تصرف ارتش عراق درآمد.

از اسفند ۱۳۶۳ حمله به شهرها و مناطق مسکونی را برای واداشتن ایران به تسلیم گسترش داد و به بسیاری از مدرسه‌ها، مسجدها و خانه‌های مسکونی حمله کرد.

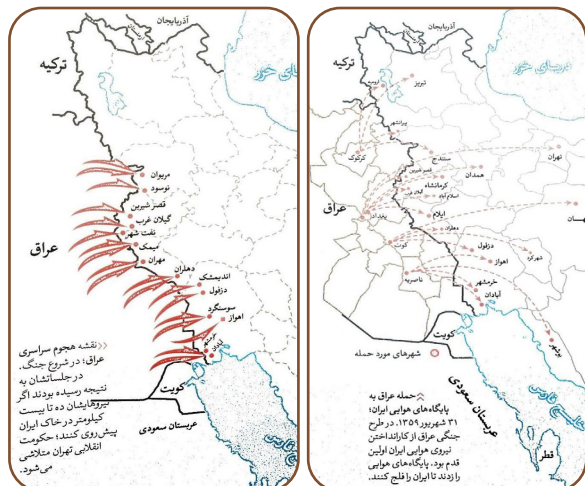
گسترش جنگ به مناطق و افراد غیرنظامی

رژیم متجاوز عراق از ابتدای جنگ، مناطق مسکونی ایران را بمباران می‌کرد؛ اما از اسفند ۱۳۶۳ حمله به شهرها و مناطق مسکونی را برای واداشتن ایران به تسلیم گسترش داد و به بسیاری از مدرسه‌ها، مسجدها و خانه‌های مسکونی حمله کرد. در هشتم اسفند ۱۳۶۶ عراق با حمله‌های موشکی و هوایی به شهرهای مهم ایران، جنگ شهرها را شدت بخشید و به مناطق مسکونی شهرهای تهران، اصفهان، کرج و قم حمله‌های موشکی و به شهرهای تبریز، ایلام، کرمانشاه، دزفول، کوه‌دشت، مسجدسلیمان، شوشتر، بلدختر و همدان حمله‌های هوایی کرد این بمباران‌ها تا جمعه ۱۳۶۷/۱/۱۹ و برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی ادامه یافت.

جنگ تحمیلی تا پاییز ۱۳۶۱، یک میلیون و پانصد هزار تن آواره بر جای گذاشت. و در ادامه جنگ، آوارگان به مرز دو میلیون و نیم تن نیز رسیدند.

جنگ تحمیلی تا پاییز ۱۳۶۱، یک میلیون و پانصد هزار تن آواره بر جای گذاشت. و در ادامه جنگ، آوارگان به مرز دو میلیون و نیم تن نیز رسیدند. تعطیلی کارخانه‌ها و زمین‌های کشاورزی فرصت اشغال را از مهاجران گرفت و نداشتن درآمد و مسکن و کار و امنیت مالی و اجتماعی آنان را در معرض آسیب‌های روانی و اجتماعی قرار داد برابر آمار بنیاد شهید انقلاب اسلامی در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ۲۱۸/۸۶۷ تن شهید و مفقود شده‌اند و تعداد اسیران ایرانی در عراق ۴۴/۰۰۰ تن و اسیران عراق در ایران ۷۰/۰۰۰ تن بوده‌است تعداد ۱۶۲/۰۰۰ تن نیز از نیروهای عراقی‌ها کشته شدند

برابر آمار بنیاد شهید انقلاب اسلامی در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ۲۱۸/۸۶۷ تن شهید و مفقود شده‌اند و تعداد اسیران ایرانی در عراق ۴۴/۰۰۰ تن و اسیران عراق در ایران ۷۰/۰۰۰ تن بوده‌است تعداد ۱۶۲/۰۰۰ تن نیز از نیروهای عراقی‌ها کشته شدند

حمله شیمیایی عراق

در مجموع عراق در طول جنگ علیه ایران ۲۴۰ بار از سلاح شیمیایی استفاده کرد. در گزارش ایران به سازمان ملل اسناد این حمله‌ها ثبت و منتشر می‌شود؛ ولی عراق هیچ اقدامی برای توقف آن نمی‌کرد.

مقابله و عملیات ایران

نیروهای رزمنده ایران پس از عزل بنی‌صدر توسط امام خمینی در خرداد ۱۳۶۰ به تدریج سازماندهی شدند و سلسله عملیاتی را علیه متجاوزان آغاز کردند. در مهر ۱۳۶۰ در عملیات "ثامن‌الائمه" محاصره آبادان شکسته شد. در بهار ۱۳۶۱ در عملیات "فتح‌المبین" بخش زیادی از زمین‌های اشغالی جنوب و در ۱۳۶۱/۳/۳ در عملیات "الی بیت‌المقدس" خرمشهر آزاد شد.

سلسله عملیات مقدماتی والفجر و کربلا آغاز شد. عملیات "مسلم‌بن‌عقیل" در مهر ۱۳۶۱ در سومار و عملیات "محرّم" آبان

نیروهای رزمنده ایران پس از عزل بنی‌صدر توسط امام خمینی در خرداد ۱۳۶۰ به تدریج سازماندهی شدند

۱۳۶۱، در موسیان، عملیات مقدماتی "الفجر" در بهمن ۱۳۶۱ در فکه، "الفجر ۱" در شمال فکه در فروردین ۱۳۶۲، "الفجر ۲" در منطقه پیرانشهر، "الفجر ۳" و آزادسازی مهران در مرداد ۱۳۶۲، "الفجر ۴" در مهر ۱۳۶۲ در منطقه پنجوین عراق، عملیات "خبیر" در اسفند ۱۳۶۲ در هورالهویزه و جزایر مجنون، عملیات "بدر" در اسفند ۱۳۶۳ در هورالهویزه و شرق رود دجله، "الفجر ۸" در ۲۰ بهمن ۱۳۶۴ در فاو، "کربلای ۱" در تیر ۱۳۶۵ در مهران، "کربلای ۲" در منطقه پیرانشهر و حاج عمران و "کربلای ۳" در شهریور ۱۳۶۵، در دریا و سکوها البکر والامیه، "کربلای ۴" و "کربلای ۵" در زمستان ۱۳۶۵ در منطقه شلمچه، "کربلای ۸" در فروردین ۱۳۶۵ در شرق بصره، "کربلای ۱۰" در ماووت عراق و سلسله عملیات "بیت‌المقدس" در سال ۱۳۶۶ به آزادی بیشتر مناطق اشغال شده انجامید و دولت بعثی عراق را در وضعیت نامناسبی قرار داد

در مهر ۱۳۶۰ در عملیات "ثامن‌الائمه" محاصره آبادان شکسته شد. در بهار ۱۳۶۱ در عملیات "فتح‌المبین" بخش زیادی از زمین‌های اشغالی جنوب و در ۱۳۶۱/۳/۳ در عملیات "الی بیت‌المقدس" خرمشهر آزاد شد.

رژیم عراق در طول جنگ تحمیلی بارها از جنگ‌افزارهای ممنوع شیمیایی استفاده کرد. در این حمله‌ها هزاران تن از غیر نظامیان و رزمندگان ایرانی شهید و زخمی شدند. عراق نخستین بار در دی ۱۳۵۹ علیه ایران از سلاح شیمیایی استفاده کرد و در زمستان ۱۳۶۱ به استفاده گسترده‌تر آن روی آورد. از سال ۱۳۶۲ در جریان عملیات خبیر رزمندگان ایران حمله شدید شیمیایی شدند. و ۱۷۰۰ تن به وسیله عامل عصبی تابون زخمی شدند یا به شهادت رسیدند

رژیم عراق در طول جنگ تحمیلی بارها از جنگ‌افزارهای ممنوع شیمیایی استفاده کرد.

در سال ۱۳۶۲ در جریان پس‌گیری ارتفاعات مهران از عراق نیز، این کشور از سلاح شیمیایی علیه نیروهای ایرانی استفاده کرد. در استفاده عراق از سلاح‌های شیمیایی در منطقه فاو پنج هزار تن از رزمندگان ایرانی زخمی و دویست تا سیصد تن به شهادت رسیدند گازهایی که عراق استفاده می‌کرد، از نوع خفه‌کننده و سیانور بود

از سال ۱۳۶۲ در جریان عملیات خبیر رزمندگان ایران حمله شدید شیمیایی شدند. و ۱۷۰۰ تن به وسیله عامل عصبی تابون زخمی شدند یا به شهادت رسیدند

در سال ۱۳۶۵ در جریان پس‌گرفتن مهران از اشغال عراق، عراقی‌ها با وسعت از گاز شیمیایی استفاده کردند افزون بر این در جریان عملیات کربلای ۴ و ۵ در منطقه شلمچه بیش از پنجاه بار نیروهای ایرانی بمباران شیمیایی و بیش از سه هزار تن از رزمندگان ایرانی مجروح شدند. در سال ۱۳۶۶ ارتش عراق حمله‌های شیمیایی خود علیه اهداف نظامی و غیرنظامی را به اوج رساند و در اسفند این سال شهر حلبچه عراق پس از عملیات کربلای ۱۰ آزاد شده بود، به شدت بمباران شیمیایی شد و تعداد زیادی از مردم کرد عراق از زن و بچه تا

در سال ۱۳۶۵ در جریان پس‌گرفتن مهران از اشغال عراق، عراقی‌ها با وسعت از گاز شیمیایی استفاده کردند

پیرمرد ها به وضع فجیع و دردناکی کشته شدند. در مجموع عراق در طول جنگ علیه ایران ۲۴۰ بار از سلاح شیمیایی استفاده کرد. در گزارش ایران به سازمان ملل اسناد این حمله‌ها ثبت و منتشر می‌شود؛ ولی عراق هیچ اقدامی برای توقف آن نمی‌کرد.

پشتیبانان رژیم متجاوز عراق

در طول جنگ تحمیلی همه قدرت‌های جهان آن روز و کشورهای عربی حامی عراق، در کنار رژیم عراق قرار داشتند و قدرتهای بزرگ با ارسال سلاح‌ها و تجهیزات جنگی بنیه دفاعی عراق را تقویت و از شکست آن جلوگیری کردند.

حمایت کشورهای عربی:

کشورهای عربی از جمله اتحادیه عرب و تعدادی از کشورهای حاشیه خلیج فارس مانند عربستان، برخی از کشورهای خاورمیانه مانند مصر

کشورهای عربی از جمله اتحادیه عرب و تعدادی از کشورهای حاشیه خلیج فارس مانند عربستان، برخی از کشورهای عرب قاره آفریقا، آشکارا از عراق حمایت می‌کردند

ایران با حضور شوروی در افغانستان و دستگیری عوامل جاسوسی شوروی در ایران، این کشور را از بزرگ‌ترین حامیان صدام قرار داد. هواپیمای میگ ۲۵، تانک‌های تی ۷۲ و انواع موشک‌های سام و بیش از هزار تن مشاور و تکنسین بخشی از کمک‌های شوروی به عراق بود.

هواپیمای میگ ۲۵، تانک‌های تی ۷۲ و انواع موشک‌های سام و بیش از هزار تن مشاور و تکنسین بخشی از کمک‌های شوروی به عراق بود.

کشورهای غربی

بیشتر کشورهای اروپایی نیز با کمک‌های اقتصادی، سیاسی و نظامی از صدام پشتیبانی کردند.

فرانسه و آلمان

دولت فرانسه بعد از شوروی، دومین کشور تأمین کننده سلاح‌های عراق بود. فرانسه کمک‌های نظامی - تبلیغاتی و اطلاعاتی خود را در اختیار عراق قرار دادند از جمله فرستادن ۶۰ فروند هواپیمای جنگی میراژ و شماری هواپیمای سوپراتاندارد و موشک‌های پیشرفته به عراق همچنین این کشور ۴/۷ میلیارد دلار کمک مالی در اختیار رژیم عراق قرار داد و در مجموع هفت میلیارد دلار از این معاملات به صورت وام و اعتبارات بود. انگلستان نیز از مهم‌ترین شرکای نظامی عراق بود. آلمان طی دوران جنگ تحمیلی ساخت تأسیسات «سعد ۱۶» و قطعات کارخانه شیمیایی سامره را در اختیار رژیم بعث عراق قرار داد و ضمن آن نیز در زمینه صنایع موشکی با بغداد همکاری کرد.

فرستادن ۶۰ فروند هواپیمای جنگی میراژ و شماری هواپیمای سوپراتاندارد و موشک‌های پیشرفته به عراق همچنین این کشور ۴/۷ میلیارد دلار کمک مالی در اختیار رژیم عراق قرار داد

آمریکا

دولت آمریکا در ابتدا به ظاهر بی‌طرف بود پس از حملات موفق ایران علنا به نفع عراق موضع گرفت. این کشور، از طریق هواپیماهای جاسوسی آواکس و ماهواره‌ها، در جبهه زمینی نقل و انتقال نیروهای ایران و در جنگ نفتکش‌ها موضع کشتی‌ها را در خلیج فارس به اطلاع مقامات عراقی می‌رساند. شکست آمریکا در حمله به طبرس در اردیبهشت ۱۳۵۹ و شکست کودتای نوزده از انگیزه‌های آمریکا در حمایت از عراق بود جلسه صدام حسین با برژنفسکی مشاور امنیت ملی جیمی کارتر در خرداد ۱۳۵۹ در مرز اردن، چراغ سبز آمریکا به عراق برای حمله به ایران بود. عراق در طول جنگ از کمک‌های اطلاعاتی و تسلیحاتی آمریکا بهره برد. پس از عادی شدن روابط آمریکا و عراق در سال ۱۳۶۳ و به دنبال سفر طارق عزیز به آمریکا دولت ایالات متحده آمریکا،

از طریق هواپیماهای جاسوسی آواکس و ماهواره‌ها، در جبهه زمینی نقل و انتقال نیروهای ایران و در جنگ نفتکش‌ها موضع کشتی‌ها را در خلیج فارس به اطلاع مقامات عراقی می‌رساند.

امارات و نیز تعدادی از کشورهای عرب قاره آفریقا، آشکارا از عراق حمایت می‌کردند؛ امام خمینی به پشتیبانان عراق هشدار می‌داد و حمایت آنان از صدام حسین را خیانت به اسلام و جرم می‌دانست حتی ملک حسین شاه اردن گلوله جنگی را به سوی ایران شلیک کرد و مشوق صدام حسین در حمله به ایران شد کشورهای عربی به‌ویژه کویت و عربستان با فرستادن کمک‌های مالی و نظامی به عراق بخشی از هزینه‌های این کشور در جنگ تحمیلی علیه ایران را بر عهده گرفتند. عربستان از حامیان اصلی عراق در جنگ تحمیلی بود. از مجموع شصت یا هفتاد میلیارد دلار کمک‌های پولی و مالی کشورهای حوزه خلیج فارس به عراق، سی میلیارد دلار سهم عربستان بود کویت نیز چهارده میلیارد دلار کمک نقدی و بیش از شانزده میلیارد دلار کمک‌های خدماتی در اختیار عراق قرار داد. امارات عربی یک میلیارد دلار و قطر پانصد میلیون دلار تا اواخر سال ۱۹۸۱ م به عراق کمک کردند مصر و اردن علاوه بر پشتیبانی سیاسی و تدارکاتی، نیروهای نظامی خود را نیز به کمک صدام فرستادند که ۲۴۶ تن از آنان به دست نیروهای ایرانی اسیر شدند.

عربستان از حامیان اصلی عراق در جنگ تحمیلی بود. از مجموع شصت یا هفتاد میلیارد دلار کمک‌های پولی و مالی کشورهای حوزه خلیج فارس به عراق، سی میلیارد دلار سهم عربستان بود کویت نیز چهارده میلیارد دلار کمک نقدی و بیش از شانزده میلیارد دلار کمک‌های خدماتی در اختیار عراق قرار داد.

اتحاد جماهیر شوروی:

دولت شوروی برای جلوگیری از سقوط صدام حسین، علاوه بر کمک‌های نظامی و اقتصادی، در مواضع سیاسی به آن کشور نزدیک شد. و از پشتیبانان عراق در جنگ بود پیمان دوستی پانزده ساله عراق و شوروی، اختلافات فکری و سیاسی ایران و شوروی از جمله مخالفت

دولت شوروی برای جلوگیری از سقوط صدام حسین، علاوه بر کمک‌های نظامی و اقتصادی، در مواضع سیاسی به آن کشور نزدیک شد. و از پشتیبانان عراق در جنگ بود

کشورهای جبهه پایداری شامل الجزایر، لیبی، سوریه و یمن جنوبی در جنگ ایران و عراق اعلام بی طرفی کردند و از عربی کردن جنگ دوری گزیدند

لیبی به ایران نزدیک بود و دو کشور کمک‌های تبلیغاتی و نظامی اندکی نیز به ایران می‌کردند.

وقتی جنگ شروع شد، ارتش عراق ۲۷۵۰ تانک و ۳۴۰ هواپیما داشت؛ ولی وقتی جنگ تمام شد ۴ هزار تانک و ۶۰۰ هواپیما. همه به عراق کمک کرده بودند و ایران از همه نظر حتی دارو هم تحریم بود؛ چه برسد به تجهیزات نظامی. روزی که جنگ تمام شد ارتش عراق با میگ‌های پیشرفته و انواع سوخو و میراژ شده بود ششمین نیروی هوایی بزرگ جهان!

وقتی جنگ شروع شد، ارتش عراق ۲۷۵۰ تانک و ۳۴۰ هواپیما داشت؛ ولی وقتی جنگ تمام شد ۴ هزار تانک و ۶۰۰ هواپیما. همه به عراق کمک کرده بودند و ایران از همه نظر حتی دارو هم تحریم بود

در نیروی زمینی ارتش عراق سربازانی از ملیت‌های مختلف می‌جنگیدند و از آنجا که نیروی هوایی عراق از ابتدا تا انتهای جنگ با ضعف نیروی انسانی ماهر و کمبود خلبانان کارآموده مواجه بود، هواپیماهای خارجی و پیشرفته این کشور خلبانان خارجی نیز داشتند؛ خلبانانی از ملیت‌های مختلف و بیش از همه مصری. این گونه بود که ایران در جنگ تحمیلی تجهیزاتی ساخت ۴۴ کشور راغنیمت گرفت و سربازانی از ۱۳ ملیت مختلف را اسیر گرفت!

خلبانانی از ملیت‌های مختلف و بیش از همه مصری. این گونه بود که ایران در جنگ تحمیلی تجهیزاتی ساخت ۴۴ کشور راغنیمت گرفت و سربازانی از ۱۳ ملیت مختلف را اسیر گرفت!

پس از عادی شدن روابط آمریکا و عراق در سال ۱۳۶۳ و به دنبال سفر طارق عزیز به آمریکا دولت ایالات متحده آمریکا، اعتباری به مبلغ ۸۴۰ میلیون دلار برای واردات مواد غذایی در اختیار عراق قرار داد و نیز وامی به مبلغ یک میلیارد دلار برای خرید و به کارگیری توانایی ساخت سلاح به عراق واگذار شد.

اعتباری به مبلغ ۸۴۰ میلیون دلار برای واردات مواد غذایی در اختیار عراق قرار داد و نیز وامی به مبلغ یک میلیارد دلار برای خرید و به کارگیری توانایی ساخت سلاح به عراق واگذار شد. رونالد ریگان رئیس‌جمهور آمریکا ضمن تأمین اعتبار برای عراق شرکت‌های آمریکایی، فرانسه، ایتالیا و بریتانیا را تشویق کرد تا با تعویق زمان بازپرداخت بدهی‌های عراق موافقت کنند. گفته شده از سال ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۸م آمریکا بارها محموله‌های بزرگ سلاح شیمیایی را در قالب مبارزه با آفات کشاورزی به عراق تحویل داد. چنان‌که با پیشروی‌های ایران در سال ۱۳۶۶ عملاً به سود عراق وارد جنگ شد. و به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس حمله کرد و حتی هواپیمای مسافربری ایران را سرنگون کرد.

در مجموع کشورهای شوروی، چین، فرانسه، آمریکا، انگلیس، آلمان، برزیل، کلمبیا، اسپانیا، آفریقای جنوبی، اتریش، ایتالیا و یوگسلاوی مهم‌ترین منبع ارسال تسلیحات شیمیایی با فن آوری پیشرفته به عراق بودند. امام خمینی توجه داده‌است که رژیم صهیونیستی اسرائیل نیز در این جنگ در کنار عراق قرار داشت.

کشورهای حامی ایران:

کشورهای جبهه پایداری شامل الجزایر، لیبی، سوریه و یمن جنوبی در جنگ ایران و عراق اعلام بی طرفی کردند و از عربی کردن جنگ دوری گزیدند و مواضع برخی از اعضای آن مانند سوریه و

آزادسازی خرمشهر

سوم خرداد سال ۱۳۶۱ش از رخدادهای مهم جنگ ایران و عراق است. خرمشهر پس از ۵۷۸ روز اشغال توسط ارتش حزب بعث عراق به دست رزمندگان ایرانی آزاد شد. این شهر، از شهرهای

عملیات "بیت المقدس" که ۲۵ روز به طول انجامید و در چهار مرحله اجرا شد، شهر به محاصره کامل نیروهای ایرانی درآمد و پس از انهدام قوای عراقی و اسارت شمار زیادی از نیروهای آن، در سوم خرداد سال ۱۳۶۱ش خرمشهر به طور کامل آزاد شد

خوزستان و اولین شهری بود که مورد تهاجم عراقی‌ها قرار گرفت. و علی‌رغم ۳۴ روز مقاومت و تلاش رزمندگان و مردم، سرانجام در ۴ آبان سال ۱۳۵۹ش، به اشغال ارتش بعثی عراق درآمد.

در فاصله ماه‌های مهر تا دی ۱۳۵۹ش، پس از سقوط خرمشهر، نزدیک به سه ماه عملیات‌هایی برای آزادسازی شهر از طرف ارتش، سپاه پاسداران و نیروهای مردمی انجام شد، اما نتیجه مؤفقت‌آمیزی حاصل نشد. پس از ماه‌ها تصرف و اشغال شهر، در نهایت در طی عملیات گسترده‌ای با نام عملیات "بیت المقدس" که ۲۵ روز به طول انجامید و در چهار مرحله اجرا شد، شهر به محاصره کامل نیروهای ایرانی درآمد و پس از انهدام قوای عراقی و اسارت شمار زیادی از نیروهای آن، در سوم خرداد سال ۱۳۶۱ش خرمشهر به‌طور کامل آزاد شد و پرچم جمهوری اسلامی ایران بر فراز مسجد جامع این شهر به اهتزاز درآمد. امام خمینی فتح خرمشهر را از امور مافوق طبیعت و از عنایات خداوند دانسته است و آیت الله خامنه‌ای حماسه آزادی خرمشهر را حادثه‌ای بی‌نظیر در تاریخ جهان قلمداد کرده و آن را پرچم سرافرازی و پایداری ملت ایران معرفی کرده است. کتاب‌ها و آثار هنری متعددی در موضوع اشغال و آزادسازی خرمشهر تولید شده که برخی از آنها عبارتند از: کتاب داه، کتاب آزادی خرمشهر، فیلم روز سوم، سریال خاک سرخ و...

امام خمینی فتح خرمشهر را از امور مافوق طبیعت و از عنایات خداوند دانسته است و آیت الله خامنه‌ای حماسه آزادی خرمشهر را حادثه‌ای بی‌نظیر در تاریخ جهان قلمداد کرده

نتایج پیروزی ایران در بازپس‌گیری خرمشهر

آزادسازی خرمشهر، ایران را در موقعیت برتر قرارداد و عراق،

آزادسازی خرمشهر، ایران را در موقعیت برتر قراردادی عراق، به ویژه شخص صدام حسین، با دشواریهای جدی روبه‌رو شد.

به‌ویژه شخص صدام حسین، با دشواریهای جدی روبه‌رو شد. موقعیت صدام در میان مردم عراق، به ویژه مسئولان حزب بعث، متزلزل شد، کشورهای عربی کمک مالی خود را برای مدتی به عراق متوقف ساختند و از اواسط ۱۳۶۱ش نشانه‌های بحران اقتصادی در این کشور، به‌طور جدی بروز کرد.

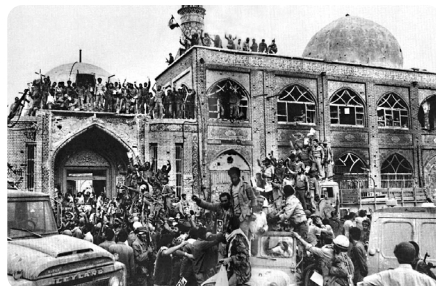
نگرانیهایی در سطح بین‌المللی و به ویژه در کشورهای منطقه پدید آمد، بیم سرنگونی دولت عراق و برقراری حکومتی از نوع حکومت ایران و مورد تأیید آن، برای دولت آمریکا خوشایند نبود و به‌ویژه قدرت سیاسی زمامداران کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس را، که عموماً در ارتباط نزدیک با آمریکا بودند، به شدت دچار مخاطره می‌کرد.

نگرانیهایی در سطح بین‌المللی و به ویژه در کشورهای منطقه پدید آمد، بیم سرنگونی دولت عراق و برقراری حکومتی از نوع حکومت ایران و مورد تأیید آن، برای دولت آمریکا خوشایند نبود

اتحاد شوروی نیز با از دست دادن عراق مخالف بود زیرا پایگاهش در کشورهای عربی به مخاطره می‌افتاد. به‌علاوه، بیم آن میرفت که افزایش قدرت ایران، زمینه‌های نفوذ مبانی فکری آن را در میان مسلمانان جمهوریهای شوروی تقویت کند، که به زیان وحدت سیاسی اتحاد شوروی بود.

دولت آمریکا نیز پس از شکست عراق، دامنه تحریم‌ها را بر ضد ایران افزایش داد و مانع از دستیابی ایران به تجهیزات دفاعی شد.

دولت آمریکا نیز پس از شکست عراق، دامنه تحریم‌ها را بر ضد ایران افزایش داد و مانع از دستیابی ایران به تجهیزات دفاعی شد. این تحریم‌ها به‌طور چشمگیری گسترش یافت تا حدی که تقریباً شامل کلیه اقلام مصرفی و تجاری می‌گردید. از طرفی رونالد ریگان نماینده ویژه خود، ریچارد فربانکس، را مأمور کرد تا با مذاکره با دولت‌های مختلف، آن‌ها را به نفروختن تسلیحات نظامی به ایران متقاعد کند.

ادامه جنگ بعد از آزادی خرمشهر

پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸، ایران مذاکرات میان وزرای امور خارجه ایران و عراق را زیر نظر سازمان ملل آغاز کرد و هاشمی رفسنجانی رئیس‌جمهور وقت ایران و صدام حسین با یکدیگر نامه‌نگاری کردند

توان نظامی عراق همراه با همگرایی دو ابرقدرت آمریکا و شوروی و پشتیبانی گسترده قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی از عراق در سال ۱۳۶۶، بمباران گسترده شیمیایی غیر نظامیان ایران به دست ارتش عراق، نگرانی از احتمال دستیابی رژیم عراق به بمب اتم، مخالفت کشورهای عربی هوادار ایران مانند لیبی و سوریه با پیشروی ایران به داخل عراق و کاهش توان اقتصادی ایران برای ادامه نبرد از جمله عوامل پذیرش قطعنامه از سوی ایران بود.

و عراق در ۱۱ مرداد ۱۳۶۹ به قطعنامه ۱۹۷۵ الجزایر تن داد و روز ۱۳۶۹/۵/۲۶ را روز مبادله اسرا اعلام کرد در نهایت در هجدهم آذر ۱۳۷۰ دبیرکل سازمان ملل، خاویر پرز دکوئیار عراق را آغازکننده جنگ و متجاوز معرفی کرد و عقب‌نشینی دو طرف به سوی مرزهای بین‌المللی آغاز گردید افزایش توان نظامی عراق همراه با همگرایی دو ابرقدرت آمریکا و شوروی و پشتیبانی گسترده قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی از عراق در سال ۱۳۶۶، بمباران گسترده شیمیایی غیر نظامیان ایران به دست ارتش عراق، نگرانی از احتمال دستیابی رژیم عراق به بمب اتم، مخالفت کشورهای عربی هوادار ایران مانند لیبی و سوریه با پیشروی ایران به داخل عراق و کاهش توان اقتصادی ایران برای ادامه نبرد از جمله عوامل پذیرش قطعنامه از سوی ایران بود.

ایشان در پیامی پذیرش قطعنامه را در آن شرایط به مصلحت ملت و نظام شمرد و آن را به نوشیدن جام زهر تشبیه کرد

امام خمینی با اشاره به نظر کارشناسی مسئولان نظامی، ادامه جنگ را به مصلحت ندید و آتش‌بس را پذیرفت و از آنان خواست این مسئله را برای مردم تبیین کنند ایشان خود نیز در این باره به روشنگری پرداخت که موجب التیام توده مردم به ویژه رزمندگان گردید ایشان در پیامی پذیرش قطعنامه را در آن شرایط به مصلحت ملت و نظام شمرد و آن را به نوشیدن جام زهر تشبیه کرد همچنین در پیام ۳ اسفند ۱۳۶۷ با تأکید بر اینکه ایران در جنگ یک لحظه نیز پشیمان از عملکرد خود نیست، جنگ و صلح مردم ایران را برای ادای تکلیف دانست و خاطر نشان کرد همه پیامبران خدا نیز مأمور به تکلیف بودند نه به نتیجه.

پس از آزادی خرمشهر؛ با عنایت به اینکه ۲۵۰۰ کیلومتر از زمین‌های کشور از جمله نفت‌شهر، مناطق فکه، خسروی و ارتفاعات آق‌داغ و چاه‌های نفتی سمیده و بیات و ارتفاعات حمزین در اختیار عراق بود و دشمن نیز می‌توانست از مرزها شهرهای مرزی را ناامن کند. همچنین برای پر کردن دست ایران در مذاکره و قدرت چانه‌زنی در مذاکرات

با عنایت به اینکه ۲۵۰۰ کیلومتر از زمین‌های کشور از جمله نفت‌شهر، مناطق فکه، خسروی و ارتفاعات آق‌داغ و چاه‌های نفتی سمیده و بیات و ارتفاعات حمزین در اختیار عراق بود و دشمن نیز می‌توانست از مرزها شهرهای مرزی را ناامن کند. همچنین برای پر کردن دست ایران در مذاکره و قدرت چانه‌زنی در مذاکرات باید وارد خاک عراق شد از این رو امام خمینی اجازه داد از مناطق غیر مسکونی، نیروها وارد خاک عراق شوند.

باید وارد خاک عراق شد از این رو امام خمینی اجازه داد از مناطق غیر مسکونی، نیروها وارد خاک عراق شوند. امام خمینی در پاسخ مخالفان ادامه جنگ، جمهوری اسلامی را خواهان صلح شرافتمندانه و مدافع از خود شمرد.

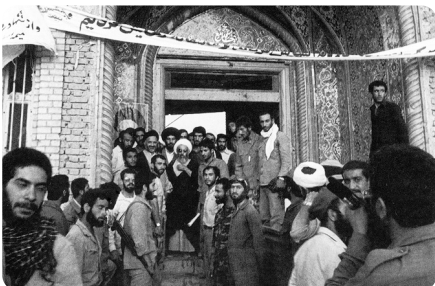
این قطعنامه دارای نکته‌هایی به سود ایران بود و برای نخستین بار نقض قواعد و اصول جنگ را نقد می‌کرد و خواستار تشکیل هیئتی بی‌طرف برای شناسایی مسئول آغاز جنگ، توقف جنگ، عقب‌نشینی نیروهای متخاصم، آزادی اسرا و دریافت غرامت بود.

پذیرش قطعنامه ۵۹۸

قطعنامه ۵۹۸، هشتمین قطعنامه شورای امنیت برای توقف جنگ ایران و عراق بود که در سایه تلاش‌ها و رایزنی‌های خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل در ۲۹ تیر ۱۳۶۶ تصویب شد. این قطعنامه دارای نکته‌هایی به سود ایران بود و برای نخستین بار نقض قواعد و اصول جنگ را نقد می‌کرد و خواستار تشکیل هیئتی بی‌طرف برای شناسایی مسئول آغاز جنگ، توقف جنگ، عقب‌نشینی نیروهای متخاصم، آزادی اسرا و دریافت غرامت بود. قدرت نظامی ایران، اطمینان

در هجدهم آذر ۱۳۷۰ دبیرکل سازمان ملل، خاویر پرز دکوئیار عراق را آغازکننده جنگ و متجاوز معرفی کرد و عقب‌نشینی دو طرف به سوی مرزهای بین‌المللی آغاز گردید

ابرقدرت‌ها به شکست نهایی عراق و هم‌داستانی آمریکا و شوروی برای دست‌نیافتن ایران به پیروزی قاطع از دلایل تصویب این قطعنامه بود. به پیشنهاد عده‌ای از فرماندهان، به ویژه هاشمی رفسنجانی، در ۲۷ تیر ۱۳۶۷ امام خمینی قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل را پذیرفت.

فرماندهی و مدیریت امام خمینی

کارشناسان جنگ، نقش امام خمینی را در فرماندهی جنگ نقشی حیاتی و تعیین کننده شمرده‌اند. ایشان که بر اساس اصل ۱۱۰ قانون اساسی فرمانده کل قوا بود.

امام خمینی همواره خواهان همزیستی مسالمت آمیز با دیگر کشورها بود، ایشان عراق را آغازگر جنگ شمرد و تأکید کرد ایران به یک وجب از خاک این کشور تعدی نکرده‌است.

امام خمینی همواره خواهان همزیستی مسالمت آمیز با دیگر کشورها بود، ایشان عراق را آغازگر جنگ شمرد و تأکید کرد ایران به یک وجب از خاک این کشور تعدی نکرده‌است.

امام خمینی به مردم اطمینان داد دولت بر اوضاع مسلط است و صدام حسین را به دزدی تشبیه کرد که سنگی انداخته و فرار کرده‌است

همواره تأکید می‌کرد ایران از حقوق اسلامی و انسانی خود دفاع می‌کند. اسناد گویا و اعتراف‌های صریح مقامات عراقی نیز درستی متجاوز بودن عراق را اثبات می‌کرد. امام خمینی به مردم اطمینان داد دولت بر اوضاع مسلط است و صدام حسین را به دزدی تشبیه کرد که سنگی انداخته و فرار کرده‌است حضرت‌شان با به کارگیری تعبیر "الخیر فی ما وقع" درباره جنگ، تهدید را تبدیل به فرصت کرد و در همه حال حتی در اوج پیشروی دشمن و سقوط خرمشهر آرامش داشت نقش ایشان در روحیه دادن و

وی دفاع در برابر متجاوز را وظیفه‌ای اسلامی خواند و با یادآوری ارزش و فضیلت جهاد در اسلام، جنگ را در رأس امور کشور شمرد.

آوردن مردم به صحنه فوق‌العاده بود.

وی دفاع در برابر متجاوز را وظیفه‌ای اسلامی خواند و با یادآوری ارزش و فضیلت جهاد در اسلام، جنگ را در رأس امور کشور شمرد. و افزون بر تهییج و تشویق نیروهای مسلح برای دفاع از کشور، به روحانیان سفارش کرد رزمندگان را ارشاد و مسائل مورد نیاز را برای آنان بیان کنند. از سوی دیگر، نفوذ امام خمینی بر دل‌ها نقش محوری در نبرد داشت ایشان در وقت پیروزی، با پیام و سخنرانی، فرماندهان و رزمندگان را تشویق می‌کرد. رزمندگان را برای دیدار می‌پذیرفت و برای آنان دعا می‌کرد به پدران، فرزندان و همسران شهیدان و خانواده‌های اسیران و مفقودالائرها و خویشان اسرای جنگ و نیز جنگ‌زدگان توجه

نفوذ امام خمینی بر دل‌ها نقش محوری در نبرد داشت ایشان در وقت پیروزی، با پیام و سخنرانی، فرماندهان و رزمندگان را تشویق می‌کرد. رزمندگان را برای دیدار می‌پذیرفت و برای آنان دعا می‌کرد

ویژه داشت و نیز از دولت و ملت می‌خواست به تکلیف شرعی‌شان در خدمت به جنگ‌زدگان عمل کنند. دید راهبردی نظامی و درایت امام خمینی از عوامل اصلی شکست نقشه‌های رژیم عراق در طول دوره جنگ بود. ایشان همیشه از عملیات‌های

نظامی اطلاع داشت. سیداحمد خمینی گزارش رویدادهای جنگ را در اختیار ایشان می‌گذاشت و در موارد مهم و خاص اعضای شورای عالی دفاع در حضور ایشان جلسه برگزار و رهنمود می‌گرفتند. خود ایشان عمدتاً در مسائل راهبردی جنگ تصمیم می‌گرفت. از جمله در آبان ۱۳۵۹، به فرماندهان دستور داد باید سوسنگرد آزاد شود شکست محاصره آبادان در مهر ۱۳۶۰ با

دید راهبردی نظامی و درایت امام خمینی از عوامل اصلی شکست نقشه‌های رژیم عراق در طول دوره جنگ بود. ایشان همیشه از عملیات‌های نظامی اطلاع داشت.

فرمان امام خمینی و پیگیری ایشان انجام شد و رزمندگان با بسیج همه‌جانبه، فرمان ایشان برای آزادسازی مهران در مرداد ۱۳۶۵ را عملی کردند چنان‌که با رهنمودهای ایشان رزمندگان عملیات پیروز کربلای ۵ را در شلمچه انجام دادند ایشان با ارائه راهبرد "راه قدس از کربلا می‌گذرد" با یک خطای راهبردی مخالفت کرد و رزمندگان را که برای مبارزه با اسرائیل به لبنان رفته بودند به کشور بازگرداند.

در موارد مهم و خاص اعضای شورای عالی دفاع در حضور ایشان جلسه برگزار و رهنمود می‌گرفتند. خود ایشان عمدتاً در مسائل راهبردی جنگ تصمیم می‌گرفت.

امام خمینی افزون بر ایمان به خدا و اخلاص و عشق به شهادت، امدادهای الهی را از مهم‌ترین عوامل موفقیت ایران در جنگ شمرده‌است. ایشان فتح موفقیت آمیز خرمشهر، به دست رزمندگان ایرانی در خرداد ۱۳۶۱ را معجزه، رحمت، نعمت و توفیق خداوند و عنایت الهی خواند.

به فرماندهان دستور داد باید سوسنگرد آزاد شود شکست محاصره آبادان در مهر ۱۳۶۰ با فرمان امام خمینی و پیگیری ایشان انجام شد و رزمندگان با بسیج همه‌جانبه، فرمان ایشان برای آزادسازی مهران در مرداد ۱۳۶۵ را عملی کردند

رژیم عراق و بمباران شهرهای بی دفاع ایران و حمله به کشتی‌های غیر جنگی و نیز بمباران شیمیایی نیروهای ایرانی، رزمندگان ایرانی مقابله به مثل نکردند و تنها برای بازداشتن متجاوزان از بمباران شهرهای بی دفاع، امام خمینی در سال ۱۳۶۲ اجازه داد در حد محدود با دشمن مقابله به مثل شود و برخی شهرها با اعلام قبلی زده شود.

توجه به معنویات:

امام خمینی پیشروی نظامی بدون معنویت را شکست می‌شمرد، از رزمندگان می‌خواست برای رضای خدا بجنگند و سعی کنند رضایت خدا و امام زمان (ع) را به دست آورند ایشان غرور را حالتی شیطانی و آفت پیروزی و اخلاص و مناجات و نماز سربازان ایرانی را در شب حمله نشانه ایمان آنان می‌دانست. و به روحانیان و اهل علم توصیه می‌کرد علاوه بر شرکت در عملیات رزمی در جبهه، برای وظیفه ارشاد و راهنمایی و بیان مسائل مورد نیاز قیام کنند.

امام خمینی پیشروی نظامی بدون معنویت را شکست می‌شمرد، از رزمندگان می‌خواست برای رضای خدا بجنگند و سعی کنند رضایت خدا و امام زمان (ع) را به دست آورند

حفظ وحدت و انسجام و هوشیاری:

وحدت و انسجام میان نیروهای رزمنده از سفارش‌های همیشگی امام خمینی به مسئولان و رزمندگان بود. ایشان به مسئولان نظامی سفارش می‌کرد با یکدیگر متحد و به قانون و مقررات پایبند و هوشیار باشند دشمنان از اختلاف‌های داخلی بهره‌برداری نکنند ایشان از فرماندهان می‌خواست تا مراقب نفوذ ضدانقلاب در سنگرهای رزمندگان باشند و از رزمندگان نیز می‌خواست با هوشیاری کامل فعالیت‌های نیروهای دشمن و حرکات‌های ضدانقلاب در پشت جبهه را نیز از نظر دور ندارند.

ایشان به مسئولان نظامی سفارش می‌کرد با یکدیگر متحد و به قانون و مقررات پایبند و هوشیار باشند دشمنان از اختلاف‌های داخلی بهره‌برداری نکنند

جانشینان و نمایندگان امام خمینی

امام خمینی به عنوان فرماندهی کل قوا در مقطعی بنی‌صدر رئیس‌جمهور و سپس اکبر هاشمی رفسنجانی را به سمت جانشینی فرمانده کل قوا منصوب کرد. سیدعلی خامنه‌ای و مصطفی چمران نمایندگان امام خمینی در شورای عالی دفاع بودند. امام خمینی در ۱۲ تیر ۱۳۶۰ سیدموسی نامجو را مشاور خود در شورای عالی دفاع گمارد و به وی دستور داد رویدادهای اداره‌های مختلف ارتش را به

سیدعلی خامنه‌ای و مصطفی چمران نمایندگان امام خمینی در شورای عالی دفاع بودند.

ایشان گزارش دهد ایشان همچنین در آبان ۱۳۶۳ قاسمعلی ظهیرنژاد را نماینده خود در شورای عالی دفاع کرد. شهاب‌الدین اشراقی نیز مدتی به نمایندگی امام خمینی در جلسات شورای عالی دفاع شرکت می‌کرد افرادی نیز گاه به‌طور مقطعی به نمایندگی ایشان برای دیدار و تقویت رزمندگان به جبهه‌ها اعزام می‌شدند.

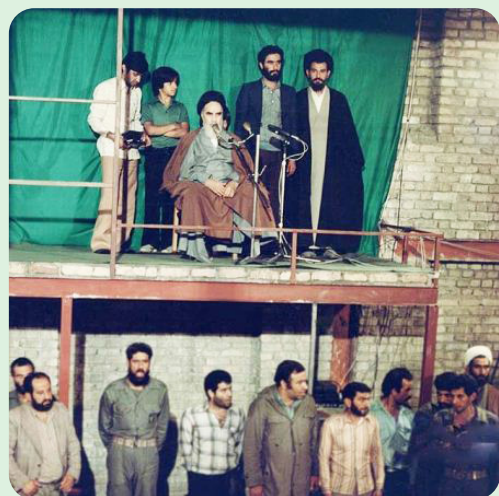
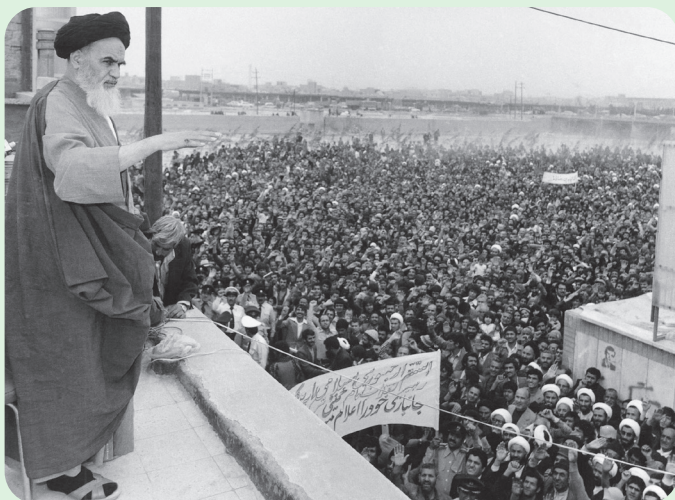
توصیه‌ها به رزمندگان

در طول جنگ امام خمینی توصیه‌های فراوانی به رزمندگان اسلام کرده‌است که بخشی از آنها اینهاست:

رعایت اصول اسلامی انسانی در جنگ:

از مهم‌ترین سفارش امام خمینی به رزمندگان از رعایت اصول اسلامی و انسانی بود. ایشان از رزمندگان می‌خواست به غیر نظامیان حمله نکنند، اسرای دشمن را مهمان اسلام و جمهوری اسلامی ایران بشمرند و با آنان چون برادر رفتار کنند علی‌رغم جنایت‌های جنگی

از مهم‌ترین سفارش امام خمینی به رزمندگان از رعایت اصول اسلامی و انسانی بود. ایشان از رزمندگان می‌خواست به غیر نظامیان حمله نکنند، اسرای دشمن را مهمان اسلام و جمهوری اسلامی ایران بشمرند

مردم در دفاع مقدس

آحاد مردم

بسیج که با فرمان امام خمینی تأسیس شده بود مهم‌ترین نقش را در بازدارندگی و عقب‌راند دشمن داشت. آحاد مردم از هر قشر و طبقه‌ای در قالب بسیج صحنه‌های نبرد را از نیروهای داوطلب آکنده و مشارکت گسترده‌ای در دفاع داشتند. ارتش عراق از آغاز جنگ با بسیج مردمی روبه‌رو شد. بیشترین مقاومت در خرمشهر و بستان شکل گرفت و مانع سقوط ماهشهر شد. نیروهای داوطلب زیر نظر ستاد جنگ‌های نامنظم با فرماندهی مصطفی چمران در جنگ نقش آفرین بودند.

حضور هنرمندان، پزشکان در جنگ

امام خمینی فرمودند هنرمندان، فیلم‌برداران، پزشکان و پرستاران با حضور در جبهه‌های جنگ در پیروزی رزمندگان نقش آفرین بودند؛ و به شاعران دفاع مقدس سفارش می‌کرد سروده‌های حماسی بخوانند و از خواندن شعرهای حزن‌انگیز و یأس‌آور خودداری کنند شاعران در ادبیات دفاع مقدس نقش بلندی ایفا کردند و نخستین اشعار حماسی را سرورند و حتی عنوان شاعر جنگ و شاعر انقلابی به خود گرفتند

همچنین زنان در عرصه‌های تبلیغ و فرهنگ و سرکشی به خانواده‌های شهدا و ایثارگران حضور داشتند امام خمینی همراهی بانوان در دفاع مقدس در تاریخ اسلام بی‌نظیر می‌خواند و فداکاری آنان در جبهه و پشت جبهه را موجب افتخار می‌شمرد.

ارتش عراق از آغاز جنگ با بسیج مردمی روبه‌رو شد. بیشترین مقاومت در خرمشهر و بستان شکل گرفت و مانع سقوط ماهشهر شد.

افزون بر سرایندگان و شاعران، مداحان و آهنگسازان و فیلم‌سازان آثار پرارزشی در جهت نیروبخشیدن به نیروها و ماندگار کردن آثار جنگ ایفا کردند ستاد تبلیغات جنگ، سازمان تبلیغات اسلامی و دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم از نهادهای نوپایی بودند که در پشتیبانی معنوی جنگ و جذب نیرو نقش بسزایی ایفا کردند.

نقش روحانیت نیز در جنگ

روحانیت نقش ممتاز در جنگ داشت خطبه‌های نماز جمعه بر تقویت رزمندگان بسیار مؤثر بود امام خمینی به برگزاری نماز جمعه در مناطق جنگی مانند آبادان، اهواز و دزفول مباحث کرده‌است روحانیان افزون بر برپایی نماز جماعت، بیان مسائل شرعی و تقویت روحیه رزمندگان در نبرد شجاعانه شرکت می‌کردند و بیش از ۲۵۰۰ تن از آنان در جبهه به شهادت رسیدند؛ امام خمینی با تقدیر از نقش روحانیان در دفاع مقدس، رقم شهدا، جانبازان و مفقودان حوزه‌ها را نسبت به دیگر قشرها زیاده‌تر دانست.

روحانیان افزون بر برپایی نماز جماعت، بیان مسائل شرعی و تقویت روحیه رزمندگان در نبرد شجاعانه شرکت می‌کردند و بیش از ۲۵۰۰ تن از آنان در جبهه به شهادت رسیدند؛

حضور بانوان در جنگ

زنان افزون بر سهم بزرگ آماده کردن رزمندگان برای نبرد، خود نیز در جنگ، چهار هزار جانباز و آزاده و ۴۳۶۳ شهید داشتند. برخی از آنان نیز چون مردان در شهرهای مورد هجوم همچون خرمشهر به نگرهبانی و سنگر کردن و محافظت از مهمات و رسیدگی به زخمی‌ها فعالیت می‌کردند جبهه جمع‌آوری کمک‌های مردمی، تهیه لباس و مواد غذایی و پوشاک برای رزمندگان و حضور در ستادهای امداد و درمان، عرصه دیگر فعالیت بانوان بود همچنین زنان در عرصه‌های تبلیغ و فرهنگ و سرکشی به خانواده‌های شهدا و ایثارگران حضور داشتند امام خمینی همراهی بانوان در دفاع مقدس در تاریخ اسلام بی‌نظیر می‌خواند و فداکاری آنان در جبهه و پشت جبهه را موجب افتخار می‌شمرد.

زنان افزون بر سهم بزرگ آماده کردن رزمندگان برای نبرد، خود نیز در جنگ، چهار هزار جانباز و آزاده و ۴۳۶۳ شهید داشتند.

حضور مسئولان در جبهه یک کشور و فرزندان آنان

حضور مسئولان و فرزندان آنها در جبهه از دیگر امتیازهای جنگ تحمیلی بود. امام خمینی با اشاره به حضور رئیس‌جمهور و امام‌جمعه‌ها و رئیس مجلس شورای اسلامی در جبهه، از مردم خواست مسئولان کشور را در این جهت با سران دیگر کشورها مقایسه کنند.

نیروهای رزمنده در دفاع مقدس

جهاد سازندگی و کمیته امداد امام خمینی

در نگاه امام خمینی نقش نیروهای جهاد سازندگی در جنگ کمتر از نیروهای مسلح نبود نقش کمیته امداد امام خمینی در پشتیبانی از جنگ و جنگ‌زدگان و ایثارگران و بنیاد شهید انقلاب اسلامی در خدمت به بازماندگان شهدا و جانبازان بسیار ممتاز بود.

ویژگی رزمندگان اسلام:

رزمندگان ایرانی با ادامه جنگ به تدریج سازماندهی شدند و توانستند نزدیک به ۱۰۰ عملیات را در ۹۵ ماه جنگ به اجرا در آورند و ضربات شکننده‌ای بر نیروی انسانی و ماشین جنگی دشمن وارد کنند.

در نگاه امام خمینی نقش نیروهای جهاد سازندگی در جنگ کمتر از نیروهای مسلح نبود نقش کمیته امداد امام خمینی در پشتیبانی از جنگ و جنگ‌زدگان و ایثارگران و بنیاد شهید انقلاب اسلامی در خدمت به بازماندگان شهدا و جانبازان بسیار ممتاز بود.

از نظر امام خمینی به طور کلی روحیه شهادت طلبی و فداکاری مردم ایران به صورت عام و اخلاص و ایثار صداقت رزمندگان به صورت خاص از امتیازهای آنان بود؛ در حالی که سربازان عراق به زور به جنگ آورده می‌شدند، جوانان ایرانی برای رسیدن به درجه شهادت در راه خدا دعا می‌کردند امام خمینی رزمندگان ایرانی را همچون کسانی می‌دانست که مرگ سرخ را شیرین تر عسل می‌دانند.

از نظر امام خمینی به طور کلی روحیه شهادت طلبی و فداکاری مردم ایران به صورت عام و اخلاص و ایثار صداقت رزمندگان به صورت خاص از امتیازهای آنان بود

حضور فرماندهان ایرانی در خط مقدم جبهه

فرماندهان ایرانی بر خلاف روال مرسوم فرماندهان دشمن همواره در خط مقدم جبهه حضور داشتند. شمار بسیاری از فرماندهان سپاه و ارتش همچون مصطفی چمران، محمد ابراهیم همت، مهدی باکری، محمد بروجرودی، حسین خرازی، حسن باقری، مجید بقایی، محمود کاوه، حسن آبناسان، حسن اقرارپرست، مسعود منفرد نیاکی، ولی‌الله فلاحی، یوسف کلاهدوز، سیدموسی نامجو و جواد فکوری در این راه به شهادت رسیدند. امام خمینی نیز به مناسبت شهادت برخی فرماندهان پیام‌هایی صادر کرده‌است.

فرماندهان ایرانی بر خلاف روال مرسوم فرماندهان دشمن همواره در خط مقدم جبهه حضور داشتند.

نیروهای رزمنده ایران شامل ارتش جمهوری اسلامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ژاندارمری، شهربانی، کمیته‌های انقلاب، جهاد سازندگی و نیروهای بسیج بودند.

ارتش:

ارتش جمهوری اسلامی شامل نیروی زمینی، هوایی، دریایی و هوایروز از نقش مهمی در اداره جنگ داشت؛ و با حضور در جبهه‌های غرب و جنوب به مقابله با دشمن پرداخت. با هجوم عراق، نیروی هوایی ارتش در اول مهر ۱۳۵۹ با اعزام ۱۴۰ فروند هواپیمای جنگی، مراکز نظامی و فرودگاهی دشمن را بمباران کرد. و نیروی زمینی توانست با ایجاد خاکریزی سراسری در جنوب، دشمن را متوقف کند، و نیروی دریایی ضربات کاری به دشمن وارد ساخت.

ارتش جمهوری اسلامی شامل نیروی زمینی، هوایی، دریایی و هوایروز از نقش مهمی در اداره جنگ داشت

سپاه و بسیج:

نیروی نوپای سپاه پاسداران نیز در طول جنگ مهم‌ترین نقش را در پیروزی داشت. پاسداران در آغاز بدون بهره بردن از رزم کلاسیک و بی‌اطلاع از جنگ‌افزارهای سنگین در کنار ارتش از کشور دفاع و با عملیات نامنظم و چریکی دشمن را وادار به عقب‌نشینی کردند. تجهیز سپاه به نیروی هوایی و دریایی و زمینی در شهریور ۱۳۶۴ به فرمان امام خمینی، این امکان را

نیروی نوپای سپاه پاسداران نیز در طول جنگ مهم‌ترین نقش را در پیروزی داشت. پاسداران در آغاز بدون بهره بردن از رزم کلاسیک و بی‌اطلاع از جنگ‌افزارهای سنگین در کنار ارتش از کشور دفاع و با عملیات نامنظم و چریکی دشمن را وادار به عقب‌نشینی کردند.

برای این نیرو فراهم کرد که با امکانات و تجهیزات بهتری به دفاع از کشور پردازند. پس از آغاز عملیات‌های تهاجمی ایران بیش از هفتاد درصد جبهه را نیروهای سازمان یافته بسیج مردمی تشکیل می‌دادند نیروهای بسیج مردمی زیر نظر سپاه پاسداران در قالب اعزام‌های منطقه‌ای و گروه‌های بزرگ مانند سپاهیان محمد(ص)، نیازهای جبهه را در دوره دفاع مقدس برطرف می‌کردند. حضور نیروهای مردمی منجر به گشوده‌شدن جبهه‌های جدیدی شد که برای عراق قابل پیش‌بینی نبود پس از پذیرش قطعنامه و حمله دوباره عراق و منافقین (مجاهدین خلق) به ایران نیز نیروهای مردمی به جبهه‌ها شتافتند و با مقاومت گسترده دشمن را شکست داده، وادار به عقب‌نشینی کردند.

پس از پذیرش قطعنامه و حمله دوباره عراق و منافقین (مجاهدین خلق) به ایران نیز نیروهای مردمی به جبهه‌ها شتافتند و با مقاومت گسترده دشمن را شکست داده، وادار به عقب‌نشینی کردند.

موضع گیری سازمانهای بین المللی در برابر تجاوز عراق به ایران

سازمان کنفرانس اسلامی

سازمان کنفرانس اسلامی هیئت‌هایی را برای رفع اختلافات دو کشور تشکیل داد؛ ولی به دلیل روحیه قومیت‌گرایی و حمایت برخی از اعضای مؤثر آن از عراق در کار خود موفق نبود.

سازمان کنفرانس اسلامی هیئت‌هایی را برای رفع اختلافات دو کشور تشکیل داد؛ ولی به دلیل روحیه قومیت‌گرایی و حمایت برخی از اعضای مؤثر آن از عراق در کار خود موفق نبود.

در ۲۸ مهر ۱۳۵۹، حبیب شطی دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی، به همراه محمد ضیاءالحق (رئیس جمهوری وقت پاکستان) و یاسر عرفات، رئیس سازمان آزادیبخش فلسطین (ساف)، برای جلب رضایت جمهوری اسلامی ایران نسبت به عملکرد کمیته حسن نیت زیر نظر سازمان کنفرانس اسلامی، به ایران آمدند.

ایشان علاوه بر دیدار با چند تن از مقامات مسئول، به حضور امام خمینی (ره) نیز رسیدند. امام خمینی در این ملاقات، ضمن انتقاد از موضع محافظه‌کارانه کشورهای اسلامی، از آمدن سران ممالک اسلامی به ایران به منظور مشاهده جنایات صدام استقبال کردند.

جنبش عدم تعهد

جنبش عدم تعهد که ایران و عراق هر دو از اعضای آن بودند در سایه کارشکنی عراق نتوانست در ایجاد صلحی پایدار نقش آفرین باشد. این جنبش تنها پس از صدور قطعنامه ۵۹۸ از مواضع دو کشور تشکر کرد.

جنبش عدم تعهد که ایران و عراق هر دو از اعضای آن بودند در سایه کارشکنی عراق نتوانست در ایجاد صلحی پایدار نقش آفرین باشد.

سازمان ملل و شورای امنیت

سازمان ملل و شورای امنیت از آغاز تجاوز عراق به ایران بدون محکوم کردن متجاوز، صرفاً به پایان دادن جنگ توصیه می‌کردند و

چندین قطعنامه در این باره صادر کردند که تنها قطعنامه ۵۹۸ بود که تا حدودی به معرفی متجاوز و پایان جنگ کمک کرد. در روز تهاجم عراق، کورت والد‌هایم، دبیر کل سازمان ملل متحد، از دو دولت خواست که در حل مسالمت‌آمیز اختلافات مساعی جمیله خویش را به کار بندند.

در نخستین بیانیه، به هیچ روی عراق برای نقض منشور ملل متحد و بر هم زدن صلح و امنیت منطقه و تجاوز نظامی به خاک ایران محکوم نشد و حتی از عراق نخواستند که نیروهای خود را به مرزهای شناخته شده بین‌المللی برگردانند، فقط توصیه شد که هر دو طرف از هرگونه اقدام نظامی و هر عملی که وضع خطرناک فعلی را تشدید نماید، خودداری کنند.

سازمان ملل و شورای امنیت از آغاز تجاوز عراق به ایران بدون محکوم کردن متجاوز، صرفاً به پایان دادن جنگ توصیه می‌کردند و چندین قطعنامه در این باره صادر کردند.

با ادامه حملات عراق به ایران و با شدت یافتن جنگ، شورای امنیت نخستین قطعنامه را در ۶ مهر ۱۳۵۹ صادر کرد و بدون اشاره به تجاوز عراق به خاک ایران از دو کشور درگیر خواست ضمن پرهیز از توسل به زور، اختلافات خود را از راه‌های مسالمت‌آمیز حل و فصل نمایند.

قطعنامه های شورای امنیت

سازمان ملل متحد نیز پس از صدور قطعنامه ۴۷۹ تا صدور قطعنامه ۵۱۴ در تیر ۱۳۶۱/ژوئیه ۱۹۸۲ تقریباً به مدت ۲۲ ماه سکوت کرد و رفتار سازمان کنفرانس اسلامی و جنبش عدم تعهد نیز دنباله‌روی از همان سیاست سازمان ملل بود.

شورای امنیت سازمان ملل، در طی جنگ، قطعنامه‌های دیگری را به تصویب رساند که ایران به خاطر بی‌توجهی به سه عنصر اساسی در قطعنامه‌ها یعنی «محکوم نکردن متجاوز، جبران خسارات ناشی از جنگ و عدم اشاره به عقب نشینی به مرزهای بین‌المللی» از پذیرش آنها امتناع و از این موضوع انتقاد می‌کرد.

دیگر، چندان دشوار به نظر نمی‌رسید. به همین منظور، خاویر پرزد کوئیاری، دبیرکل سازمان ملل، در ۲۲ دی ۱۳۶۵ اعلام کرد که اعضای شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ مصمم‌اند و نظریات و دیدگاه‌ها باید برای تحقق این هدف به یکدیگر نزدیک شوند و شکل اجرایی به خود گیرند. وی نمایندگان پنج عضو دائم شورا را گرد آورد و آن‌ها را به اقدامات هماهنگ ترغیب نمود.

اعضای شورای امنیت نیز در طرح اولیه، عقب‌نشینی نیروها به مرزهای بین‌المللی را به دنبال برقراری آتش‌بس پیش‌بینی کردند به نحوی که رضایت ایران فراهم شد.

ایران توانست با جلب نظر برخی از اعضای غیردائم، شماری از اصلاحات مورد نظر خود - نظیر بند ششم. (در باب بررسی مسئولیت محاصمه)، بند هفتم. (مسئله بازسازی خسارات ناشی از جنگ) و بند هشتم. (در مورد افزایش امنیت و ثبات منطقه‌ای) را در متن پیش‌نویس قطعنامه بگنجانند.

نهایتاً در تیرماه سال ۱۳۶۶، قطعنامه ۵۹۸ از سوی شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق صادر شد.

خاویر پرزد کوئیاری، دبیرکل سازمان ملل، در ۲۲ دی ۱۳۶۵ اعلام کرد که اعضای شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ مصمم‌اند و نظریات و دیدگاه‌ها باید برای تحقق این هدف به یکدیگر نزدیک شوند و شکل اجرایی به خود گیرند.

این قطعنامه از نظر کمی و تعداد واژه‌های به کار گرفته شده مفصل‌ترین، از نظر محتوا اساسی‌ترین و از نظر ضمانت اجرایی قوی‌ترین قطعنامه شورای امنیت در مورد این جنگ بود. قطعنامه برخلاف قطعنامه‌های قبلی ذیل فصل هفت منشور ملل متحد (اصول ۳۹ و ۴۰) صادر شد یعنی موجب تحریم اقتصادی یا حمله نظامی قدرت‌های جهانی علیه کشور متخلف می‌شد. متن آن با قطعنامه‌های قبلی تفاوت داشت. موضوع "مسئولیت منازعه" برای اولین بار در آن مطرح شده بود که همان "تعیین متجاوز" مورد نظر ایران بود.

در این فاصله زمانی، عراق با بهره‌برداری از سکوت بین‌المللی، در حالی که بخشهای مهمی از خاک جمهوری اسلامی ایران را اشغال کرده بود، به تحکیم مواضع خود در این مناطق پرداخت. شورای امنیت سازمان ملل، در طی جنگ، قطعنامه‌های دیگری را به تصویب رساند که ایران به خاطر بی‌توجهی به سه عنصر اساسی در قطعنامه‌ها یعنی «محکوم نکردن متجاوز، جبران خسارات ناشی از جنگ و عدم اشاره به عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی» از پذیرش آنها امتناع و از این موضوع انتقاد می‌کرد.

قطعنامه ۵۹۸

پس از بازپس گرفتن خرمشهر، صحنه جنگ عوض شد و پس از موفقیت‌های بالای ایران در عملیات برون مرزی از جمله فتح فاو دولت آمریکا و دولتهای اروپایی و برخی از کشورهای منطقه خلیج فارس کوشیدند به جنگ پایان دهند و از سقوط صدام حسین و حکومت بعثی عراق جلوگیری کنند.

در ۱۶ دی ۱۳۶۵ نیروهای ایرانی، طبق یک برنامه‌ریزی دقیق نظامی، به اطراف بصره رسیدند. احتمال سقوط بصره و پیروزی ایران تقویت شد و این باور پدید آمد که موازنه نظامی در صحنه نبرد به نفع ایران تغییر کرده است.

در ۱۶ دی ۱۳۶۵ نیروهای ایرانی، طبق یک برنامه‌ریزی دقیق نظامی، به اطراف بصره رسیدند. احتمال سقوط بصره و پیروزی ایران تقویت شد و این باور پدید آمد که موازنه نظامی در صحنه نبرد به نفع ایران تغییر کرده است. نگرانی قدرتهای بزرگ و کشورهای عربی، آن‌ها را به این نتیجه رساند که تنها راه پایان دادن به جنگ، تلاش مشترک آمریکا و شوروی در چارچوب همکاری بین‌المللی است؛ عراق نیز خواستار آن شد که قدرتهای بزرگ چاره‌ای برای پایان جنگ بیندیشند.

این بار، پایان دادن به جنگ مطمح نظر بود و جلوگیری از پیروزی ایران برای همه قدرت‌ها امری جدی بود، زیرا اقدام ایران در منطقه‌ای به وقوع پیوست که نقطه قوت ارتش عراق محسوب می‌شد و بعد از شلمچه، احتمال سقوط خطوط دفاعی

پایان جنگ

بیست و نهم مردادماه سال ۱۳۶۷ یک روز تاریخی است؛ روزی که پس از درخواست خاویر پرز دکوئیبار، دبیر کل وقت سازمان ملل متحد و پذیرش قطعنامه ۵۹۸ به وسیله ایران، آتش بس از ساعت ۶:۳۰ بامداد در تمام مرزهای ایران و عراق به اجرا درآمد و هشت سال جنگ تحمیلی به پایان رسید.

بیست و نهم مردادماه سال ۱۳۶۷ یک روز تاریخی است؛ روزی که پس از درخواست خاویر پرز دکوئیبار، دبیر کل وقت سازمان ملل متحد و پذیرش قطعنامه ۵۹۸ به وسیله ایران، آتش بس از ساعت ۶:۳۰ بامداد در تمام مرزهای ایران و عراق به اجرا درآمد و هشت سال جنگ تحمیلی به پایان رسید.

عراق که در این وقت در موقعیت بهتر نظامی بود به حملات خود ادامه داد تا نقاط مهمی از جمله خرمشهر را به دست بیاورد تا با وضع بهتری در مذاکرات حضور داشته باشد، اما موقعیتی به دست نیاورد. با ناکامی ارتش بعثی در حمله مجدد به ایران و با شکست منافقین در عملیات مرصاد و همچنین با تلاش های دبیر کل سازمان ملل، و فشارهای بین المللی، دولت عراق مجبور شد حدود یک ماه پس از پذیرش قطعنامه، آتش بس را در ۲۸ مرداد ۱۳۶۷ بپذیرد.

در فاصله بین پذیرش قطعنامه ۵۹۸ تا اجرای آتش بس، یعنی از ۲۷ تیر تا ۲۹ مردادماه ۱۳۶۷ نشست هایی در نیویورک بین نمایندگان ایران و عراق از طریق سازمان ملل و به طور غیر مستقیم برگزار شد. در این اثنا شورای امنیت سازمان ملل در ۱۸ مرداد ۱۳۶۷ قطعنامه دیگری به شماره ۶۱۹ تصویب کرد. به موجب این قطعنامه ناظران نظامی سازمان ملل با عنوان "نیروهای یونیمگ" متشکل از حدود ۳۵۰ نفر نیروی کلاه آبی از ۲۴ کشور و ملیت مختلف به فرماندهی ژنرال الو کوپویچ اهل یوگسلاوی در اطراف مرزهای کشورهای ایران و عراق مستقر گردیدند.

واقعیت های موجود در یکی دو سال مانده به پایان جنگ تحمیلی هشت ساله به گونه ای رقم خورد که نظام اسلامی را به سمت پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سوق داد از جمله آنها می توان به حمله عمدی ناو جنگی آمریکایی وینسنس به هواپیمای مسافربری ایران که ۲۹۰ مسافر آن به شهادت رسیدند و بمباران شیمیایی صدام در داخل عراق که منجر به قتل عام صدها هزار تن از مردم شد، امام خمینی در ۲۹ تیر ۱۳۶۷ در پیامی قبول آن را به "نوشیدن جام زهر" تشبیه کرد.

با اجرای مذاکرات سه جانبه ایران و عراق و سازمان ملل، نیروهای دو طرف به مرزهای دو کشور بازگشتند و تحت نظارت ناظران سازمان ملل، آتش بس بین دو کشور از ساعت ۶:۳۰ صبح روز شنبه ۲۹ مرداد ۱۳۶۷ در جبهه ها برقرار شد. به این ترتیب جنگ بین دو کشور عملاً پایان یافت. پس از برقراری آتش بس، نیروهای نظامی هر دو کشور همچنان در مرزها مستقر بودند. همچنین پس از برقراری آتش بس، ارتش عراق ۷۰۲ نفر از نظامیان ایرانی را اسیر کرد.

عراق که در ۳۱ شهریورماه سال ۱۳۵۹ با حمایت کشورهای استعمارگر به مرزهای غربی و جنوبی ایران یورش برده بود بر این گمان بود که با توجه به نوپا بودن انقلاب اسلامی، کار سختی در پیش ندارد و با سرعت به تهران می رسد، اما بر خلاف انتظار رژیم بعث، جوانان این سرزمین با دست خالی در مقابل آنها ایستادند.

در طول جنگ هشت ساله به خصوص پس از فتح خرمشهر که نقطه عطفی برای رزمندگان ایرانی به شمار می رفت، قطعنامه های مختلفی از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد برای پایان دادن به درگیری صادر شد، اما از آن جایی که در هیچ کدام شرایط مورد نظر ایران به خصوص متجاوز شناخته شدن رژیم بعث مطرح نشده بود، از سوی مسئولان کشور مورد پذیرش قرار نگرفت.

قطعنامه ۵۹۸ از سوی عراق پذیرفته شد، اما بعد از گذشت یک سال و هفت روز از سوی ایران پذیرفته شد.

واقعیت های موجود در یکی دو سال مانده به پایان جنگ تحمیلی هشت ساله به گونه ای رقم خورد که نظام اسلامی را به سمت پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سوق داد از جمله آنها می توان به حمله عمدی ناو جنگی آمریکایی وینسنس به هواپیمای مسافربری ایران که ۲۹۰ مسافر آن به شهادت رسیدند و بمباران شیمیایی صدام در داخل عراق که منجر به قتل عام صدها هزار تن از مردم شد،

امام خمینی در ۲۹ تیر ۱۳۶۷ در پیامی قبول آن را به "نوشیدن جام زهر" تشبیه کرد.

نتایج جنگ های ایران در قرن اخیر

اختلافات ایران و عراق جدید این بار بر سر حقوق اتباع ایرانی در عراق و مسئله آرون درود که از گذشته نیز میان ایران و عثمانی بر سر آن اختلاف بود، خود را نشان داد.

جنگ ایران و عراق و پیروزی ایران

جنگ ایران و عراق، طولانی ترین جنگ متعارف کلاسیک در قرن بیستم بود. (درگیری ۱۵ ساله ویتنام متعارف و کلاسیک محسوب نمی شود) این جنگ از بسیاری از جهات منحصربه فرد بود. یکی اینکه برخلاف جنگ هند و پاکستان یا جنگ اعراب و اسرائیل، یک برخورد شدید و کوتاه مدت نبود. در این جنگ، برخوردی میان آمریکا و شوروی به عنوان دو ابرقدرت روز دنیا وجود نداشت و هیچ یک حامی رسمی یکی از طرفین نبودند. در جنگ ایران و عراق برخلاف جنگ جهانی دوم درگیری نظامی محدود به منطقه خاصی از دنیا بود. جنگ ایران و عراق صرفاً نبردی بر سر خاک (مانند آنچه هم زمان در جزایر فالکلند میان آرژانتین و بریتانیا در جریان بود) نبود؛ و سرانجام برخلاف جنگ کره، جنگ بر سر سرمایه داری و سوسیالیسم نیز نبود. در پایان این تراژدی انسانی هشت ساله میان ایران و عراق، تغییر عمده ای در ترکیب دو کشور به وجود نیامده بود.

پیروزی ایران در دفاع مقدس

در جنگ ایران و عراق دشمن مهاجم با همه امکانات نظامی، پشتیبانی غرب و شرق مشخصاً ۳۵ کشور از جمله آمریکا، شوروی، فرانسه، انگلیس و ... صدام در اهداف خود ناکام ماند و در نهایت به پیروزی رزمندگان ایرانی انجامید؛ جنگ ایران و عراق تنها جنگی بود در قرن اخیر که یک متر زمین از ایران جدا نشد

در جنگ ایران و عراق دشمن مهاجم با همه امکانات نظامی، پشتیبانی غرب و شرق مشخصاً ۳۵ کشور از جمله آمریکا، شوروی، فرانسه، انگلیس و ... صدام در اهداف خود ناکام ماند و در نهایت به پیروزی رزمندگان ایرانی انجامید؛

جنگ های ایران در قرن های اخیر و نتایج تاسف آور

در قرن های اخیر نیز در زمان صفویه و قاجار با روسیه تزاری و امپراتوری عثمانی جنگیده است و طی دو جنگ بزرگ میان روسیه و ایران بخش های گسترده ای از ایران طی قرارداد گلستان در ۱۸۱۳م و قراردادهای ترکمنچای در ۱۸۲۸م/ ۱۲۴۳ق به روسیه تزاری ملحق شد.

دو جنگ بزرگ میان روسیه و ایران بخش های گسترده ای از ایران طی قرارداد گلستان در ۱۸۱۳م و قراردادهای ترکمنچای در ۱۸۲۸م/ ۱۲۴۳ق به روسیه تزاری ملحق شد.

همچنین درگیری ایران و افغانستان در سال های ۱۲۴۵-۱۲۵۷ش با دخالت انگلستان به سود افغانستان به جداشدن هرات از ایران انجامید. ایران در جنگ جهانی اول (۱۲۹۳ش/ ۱۹۱۴م) و دوم (۱۳۲۰ش/ ۱۹۴۱م) با وجود اعلام بی طرفی، به دست نظامیان متفقین اشغال شد.

جنگ ایران و عراق، طولانی ترین جنگ متعارف کلاسیک در قرن بیستم بود.

عراق، پیش از تأسیس امپراتوری عثمانی بخشی از ایران بود و خاندان آق قویونلو بر آن حکومت می کردند. امپراتوری عثمانی بر آن بود که عراق را در سال ۱۰۳۸ق/ ۱۶۳۸م جزئی از حکومت خود کند که منجر به جنگ های خونین چهارصدساله از قرن دهم تا سیزدهم قمری میان دو کشور شد. در بیشتر نبردهای میان ایران و عثمانی، عثمانی مهاجم بود و ایران یا با انگیزه دفاع یا با هدف تصرف زمین های از دست رفته مبادرت به جنگ می کرد. امپراتوری عثمانی در سال ۱۹۲۱م تجزیه شد و عراق اعلام استقلال کرد؛ ولی

در بیشتر نبردهای میان ایران و عثمانی، عثمانی مهاجم بود و ایران یا با انگیزه دفاع یا با هدف تصرف زمین های از دست رفته مبادرت به جنگ می کرد.

دستاوردهای جنگ تحمیلی

دفاع مقدس که با هدف نابودی ایران و تصرف یک هفته ای تهران طراحی شده بود و با پشتیبانی استکبار جهانی و حمایت ۳۵ کشور خارجی انجام شد با رهبری داهیهانه امام خمینی اهداف دشمنان ناکام ماند و دستاوردی عظیم برای این ملت در پی داشت؛ چرا که در دویست سال اخیر، برای اولین بار ایران در جنگی نابرابر حتی یک

اولین بار ایران در جنگی نابرابر حتی یک وجب از خاک خود را از دست نداد؛ از مستشاران خارجی کمک نگرفت؛ روی پای خود مردانه ایستاد؛ در صنایع دفاعی به خودکفایی رسید

وجب از خاک خود را از دست نداد؛ از مستشاران خارجی کمک نگرفت؛ روی پای خود مردانه ایستاد؛ در صنایع دفاعی به خودکفایی رسید؛ حتی در اوج جنگ از رفتن به پای صندوقهای رأی برای تعیین سرنوشت، غفلت نکرد و خود را به عنوان قدرتی که می تواند پشتوانه مستضعفان جهان باشد تثبیت کرد. حضرت امام خمینی (س) در مناسبت های مختلف به برکات دفاع مقدس را تبیین می کند ما در اینجا به یک نمونه آن اشاره می کند:

ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده ایم

برکات جنگ در کلام امام خمینی (س):
البته اگر همه علل و اسباب را در اختیار داشتیم در جنگ به اهداف بلندتر و بالاتری می نگریستیم و می رسیدیم ولی این بدان معنا نیست که در هدف اساسی خود که همان دفع تجاوز و اثبات صلابت اسلام بود مغلوب خصم شده ایم.
هر روز ما در جنگ برکتی داشته ایم که در همه صحنه ها از آن بهره جسته ایم.

ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده ایم، ما مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نموده ایم، ما در جنگ، پرده از چهره تزویر جهانخواران کنار زدیم، ما در جنگ، دوستان و دشمنانمان را شناخته ایم،

ما در جنگ ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم

ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرتها و ابرقدرتها سالیان سال می توان مبارزه کرد،

ما در جنگ به این نتیجه رسیده ایم که باید روی پای خودمان بایستیم، ما در جنگ ابهت دو ابرقدرت شرق و غرب را شکستیم، ما در جنگ ریشه های انقلاب پر بار اسلامی مان را محکم کردیم، ما در جنگ حس برادری و وطن دوستی را در نهاد یکایک مردمان بارور کردیم،

ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرتها و ابرقدرتها سالیان سال می توان مبارزه کرد، جنگ ما کمک به افغانستان را به دنبال داشت، جنگ ما فتح فلسطین را به دنبال خواهد داشت، جنگ ما موجب شد که تمامی سردمداران نظامهای فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند، جنگ ما بیداری پاکستان و هندوستان را به دنبال داشت،

تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آنچنانی برخوردار شد

تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آنچنانی برخوردار شد و از همه اینها مهمتر استمرار روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت. ...

چه کوتاه نظرند آنهایی که خیال می کنند چون ما در جبهه به آرمان نهایی نرسیده ایم، پس شهادت و رشادت و ایثار و از خودگذشتگی و صلابت بیفایده است

چه کوتاه نظرند آنهایی که خیال می کنند چون ما در جبهه به آرمان نهایی نرسیده ایم، پس شهادت و رشادت و ایثار و از خودگذشتگی و صلابت بیفایده است! درحالی که صدای اسلامخواهی افریقا از جنگ هشت ساله ماست، علاقه به اسلام شناسی مردم در امریکا و اروپا و آسیا و افریقا یعنی در کل جهان از جنگ هشت ساله ماست. (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۲۸۳-۲۸۴)

حضرت علی بن موسی الرضا (ع) در یازدهم ذی القعدة سال ۱۴۸ هجری در مدینه متولد شدند و در پایان ماه صفر سال ۲۰۳ به دست مأمون به شهادت رسیدند. مشهورترین لقب امام هشتم شیعیان «رضا» به معنای خشنودی است. امام محمدتقی (علیه السلام) امام نهم و فرزند ایشان می فرماید: «خداوند او را رضا لقب نهاد؛ زیرا خداوند در آسمان و رسول خدا و ائمه اطهار در زمین از او خشنود بوده اند و ایشان را برای امامت پسندیده اند و همین طور (به خاطر خلق و خوی نیکوی امام) دوستان و نزدیکان از ایشان راضی و خشنود بودند.»

امام کاظم (ع) به فرزندانش می گفت: «برادر شما علی بن موسی عالم آل محمد است.» این لقب نشانگر ظهور علم و دانش ایشان است. جلسات مناظره متعددی که امام با دانشمندان بزرگ عصر خویش به ویژه علمای ادیان مختلف انجام دادند و در همه آنها با سربلندی تمام بیرون آمدند، دلیلی بر صحت این سخن است.

امام حسن عسکری یازدهمین امام شیعیان در سال ۲۳۲ هجری قمری چشم به جهان گشودند. بعد از آن که پدرشان امام هادی علیه السلام از جانب خلیفه وقت به سامرا احضار شدند، ایشان نیز به همراه پدر به آن شهر رفتند و تا زمان شهادت در همان جا زیر نظر ماموران خلفای عباسی بودند. ایشان در سن ۲۸ یا ۲۹ سالگی و در هشتم ماه ربیع الاول سال ۲۶۰ هجری قمری به دست معتمد عباسی مسموم شدند و به شهادت رسیدند و در همان شهر سامرا کنار مزار پدرشان به خاک سپرده شدند.

مقام معظم رهبری:

هفته دفاع مقدس نمودار مجموعه‌ای از برجسته‌ترین افتخارات ملت ایران در دفاع از مرزهای میهن اسلامی و جانفشانی دلاورانه در پای پرچم برافراشته اسلام و قرآن است.

قد راه فتح الهی